

U i T

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Det juridiske fakultet

Barnevern i et flerkulturelt samfunn

Barns rett til at barneverntjenesten tar hensyn til deres minoritets- eller urfolksbakgrunn etter omsorgsovertakelse.

Camilla Kristoffersen

Liten masteroppgave i rettsvitenskap januar 2017

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	TEMA OG PROBLEMSTILLING.....	1
1.2	AKTUALITET.....	2
1.3	AVGRENSNINGER.....	3
1.4	DEN VIDERE FREMSTILLINGEN	3
2	KILDER OG METODE	4
2.1	PERSPEKTIV.....	4
2.2	NORSK LOVGIVNING.....	4
2.3	KONVENSJONER INKORPORERT I MENNESKERETTIGHETSLOVEN	4
2.4	KONVENSJONER SOM IKKE ER INKORPORERT I NORSK LOVGIVNING.....	7
2.5	FNS RESOLUSJONER.....	7
3	BARN AV MINORITETER OG BARN AV URFOLK	8
3.1	INNLEDNING.....	8
3.2	BARN AV URFOLK	8
3.3	BARN AV MINORITETER	9
4	BARNERETTSLIGE PRINSIPPER	11
4.1	INNLEDNING.....	11
4.2	BARNETS BESTE.....	11
4.3	BARNETS RETT TIL Å BLI HØRT.....	14
4.4	LIV, OVERLEVELSE OG UTVIKLING	14
4.5	IKKE-DISKRIMINERING.....	15
5	BARNES RETT TIL AT BARNEVERNTJENESTEN TAR HENSYN TIL DETS MINORITETS- ELLER URFOLKSBAGGRUNN	16
5.1	INNLEDNING.....	16
5.2	BARNES RETT TIL Å IVARETA TILKNYTNINGEN TIL SIN MINORITETS- OG URFOLKSBAGGRUNN	16
5.3	PLIKTER SOM PÅHVILER BARNEVERNTJENESTEN VED VALG AV Plasseringssted.....	18
5.3.1	<i>Innledning</i>	18
5.3.2	<i>Plikten til å forsøke å finne fosterhjem innad i barnets familie</i>	20
5.3.3	<i>Plikten til å forsøke å finne fosterhjem i barnets nærmiljø</i>	22
5.3.4	<i>Plikten til å forsøke å finne et plasseringssted med samme kulturell, religiøs og språklig tilhørighet som barnet</i>	23
5.3.4.1	Innledning	23
5.3.4.2	Bvl. § 4-15 og BK art 20 nr. 3.....	23
5.3.4.3	Barnets alder.....	25

5.3.4.4	Barnets religion.....	27
5.3.4.5	Minoritetsbarns ulike bakgrunn.....	28
5.3.4.6	Foreldrekontakt.....	29
5.3.4.7	Barnets egne synspunkter.....	31
5.3.4.8	Barnets særskilte omsorgssituasjon.....	32
5.3.5	<i>Akutt plasseringer</i>	33
5.3.6	<i>Mangel på fosterhjem</i>	34
5.4	TILFELLET NÅR BARNET Plasseres i et fosterhjem med annen kulturell, religiøs og språklig tilhørighet	36
5.4.1	<i>Innledning</i>	36
5.4.2	<i>Barnevernets plikter ovenfor minoritets- og urfolksbarn plassert i etniske norske fosterhjem</i>	36
5.4.3	<i>Samværsrett i tilfellet hvor barnet plasseres i et etnisk norsk fosterhjem</i>	38
5.4.3.1	Nektelse av samvær	39
5.4.4	<i>Barn med alvorlig atferdsproblematikk og barn som står i fare for å bli utnyttet til menneskehandel</i>	40
5.5	SAMISKE BARN OG BARN AV NASJONALE MINORITETER	42
6	RETTSPOLITISK DRØFTELSE	44
7	KILDELISTE	47
7.1	LOV, FORSKRIFTER OG RUNDSKRIV	47
7.2	LOVFORARBEIDER.....	47
7.3	INTERNASJONALE KONVENSJONER.....	48
7.4	FN DOKUMENTER.....	49
7.5	RETTSPRAKSIS	50
7.6	LITTERATUR.....	50
7.7	NETTBASERTE KILDER	52

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Nasjonen Norge har tradisjonelt bestått av en majoritetsbefolkning og en samisk minoritetsbefolkning.¹ I tillegg har andre folkegrupper bodd i landet over lang tid, for eksempel kvener, romfolk og jøder.² I de senere tiårene har det dessuten vært tilflytting av personer med annen kulturell-, språklig- eller religiøs bakgrunn, enten fordi de er arbeidsinnvandrere eller av humanitære årsaker. Dermed er det mange barn som vokser opp i Norge som har en ulik bakgrunn enn majoriteten av befolkningen.

Barn etablerer normalt sin språklige, kulturelle og religiøse tilhørighet gjennom tilknytningen til sin familie, og det samfunnet barnet vokser opp i. Dette er faktorer som bidrar til å utforme barnets identitet, og som skaper tilknytning til sin families bakgrunn.

Barna som ikke kan bo sammen med sine foreldre fordi foreldrene ikke oppfyller de kravene som følger av foreldreansvaret, kan oppleve at det byr på vansker å videreføre sin tilhørighet. Hvis et barn mister muligheten til å utøve sin religion og kultur etter omsorgsovertakelse, kan barnet miste tilknytningen til sin kulturelle eller religiøse bakgrunn. I denne avhandlingen skal derfor barnets rett til at barneverntjenesten tar hensyn til dets minoritets- eller urfolksbakgrunn behandles. Herunder blir problemstillingen først: ”Hvilken rett har barnet til å ivareta tilknytningen til sin minoritets- eller urfolksbakgrunn etter omsorgsovertakelse?”.

Det er videre ”barnets rett *til at* barneverntjenesten tar hensyn til” som skal behandles. Det er dermed hensiktsmessig å se på hvilken plikter barneverntjenesten har ovenfor disse barna, for å ivareta barnets minoritets- og urfolksbakgrunn. Den andre problemstillingen som skal besvares i avhandlingen er derfor: ”Hvilke plikter har barneverntjenesten ovenfor barnet slik at barnets rett til å bevare tilknytningen til sin minoritets eller urfolksbakgrunn blir ivarettatt etter omsorgsovertakelse.”

Valg av plasseringssted er viktig for barnets mulighet til å utøve sin kultur, praktisere sin religion og snakke sitt språk. ”Hvilken plikt har barneverntjenesten til å ta hensyn til barnets

---

¹ St.meld. nr. 55 (2000-2001) om samepolitikken s. 3.

² St.meld. nr. 15 (2000-2001) Nasjonale minoriteter i Norge – om statleg politikk overfor jødar, kvener, rom, romanifolket og skogfinnar”. s. 29.

minoritets- og urfolksbakgrunn ved valg av plasseringssted?”, er derfor et kjernesporsmål i oppgaven. Videre skal det sees på hvilken plikter barneverntjenesten har ovenfor barnet dersom barnet plasseres i et fosterhjem med annen kulturell bakgrunn enn seg selv.

1.2 Aktualitet

I de siste årene har det vært stor internasjonal oppmerksomhet rettet mot det norske barnevernet.³ Bakgrunnen for noe av oppmerksomheten har vært barnevernssaker som primært omhandlet spørsmålet om barnevernets inngrep i familiene var berettiget.⁴ Sakene viser imidlertid at det i ulike kulturer er forskjellige synspunkter på familien som en enhet, og på hvilken rolle offentlige myndigheter skal ha når det kommer til omsorgen for barn. I tillegg viser sakene at minoritetsfamilier har utfordringer i møte med barneverntjenesten med å bli forstått. Barnevern i et flerkulturelt samfunn er derfor et dagsaktuelt tema, og det er derfor interessant å analysere barnets rett til at barneverntjenesten tar hensyn til deres minoritets- og urfolksbakgrunn etter omsorgsovertakelse.

Høsten 2016 har minoritetsbarns rett til kulturell, språklig og religiøs tilhørighet blitt tatt opp i to offentlige utredninger. I NOU 2016: 18 ”Hjertespråket – Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk” løftes Sametingets bekymring om barneverntjenesten i tilstrekkelig grad ivaretar samiske barns språklige og kulturelle bakgrunn frem.⁵ Bekymringen gjelder særlig om disse barna blir plassert i samiskspråklige fosterhjem.⁶ I NOU 2016: 16 ”Ny barnevernlov – sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse” foreslås det å innta en ny overordnet bestemmelse om barnets beste.⁷ I denne bestemmelsen skal det presiseres at

---

³ <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/romania/massedemonstrasjoner-mot-norsk-barnevern-i-19-land/a/23593260/> (01.12.2016).

<https://www.nrk.no/ho/demonstrerte-mot-barnevernet-1.7717208> (01.02.2016 kl. 19:46).

<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/flere-hundre-demonstrerte-mot-norsk-barnevern-i-oslo/a/23660593/> (01.12.2016).

<http://www.dagbladet.no/nyheter/storoffensiv-mot-norge-menneskerettsdomstolen-skal-granske-sju-norske-barnevernsaker/63609781> (01.12.2016).

⁴ NOU 2016: 16 Ny barnevernlov - sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse (heretter NOU 2016: 16) s. 28.

⁵ NOU 2016: 18 Hjertespråket – Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk (heretter NOU 2016: 18) s.153.

⁶ *Ibid.*

⁷ NOU 2016: 16 s. 14.

barnets og foreldrenes etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn er relevante momenter i vurdering av barnets beste.⁸ Utredningene viser videre at tematikken ikke alltid er like lett å finne løsninger til. Dette er med andre ord problemstillinger som for tiden blir debattert, og faller dermed inn under en tematikk som er aktuell i dagens samfunn.

1.3 Avgrensninger

I avhandlingen forutsettes at det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse jf. lov 17.07.1992 nr. 100 om barneverntjenester (bvl, barnevernloven) §§ 4-6 annet ledd eller § 4-12. Prosessen forut for omsorgsovertakelsen, herunder om vilkårene i bvl. §§ 4-6 annet ledd eller § 4-12 er oppfylt, vil ikke bli drøftet nærmere. Det avgrenses mot dette siden plasseringsgrunnen ikke er av direkte betydning for spørsmålet som skal behandles i oppgaven.

Oppgaven omhandler minoritets og urfolksbarn som har vanlig bosted og oppholder seg i Norge jf. bvl. § 1-2 første ledd, første punktum. Ifølge forarbeidene avgjøres barnets ”*vanlig bosted*” ut fra en konkret vurdering. der relevante momenter er barnets tilknytning til landet, varigheten av oppholdet, familiens tilknytning og tilhørighet og barnets nettverk.⁹ Det avgrenses dermed mot barn som har vanlig bosted i et annet land, men er i Norge for en kortere periode.

1.4 Den videre fremstillingen

I kapittel 2 redegjøres for metoden som benyttes i avhandlingen. Det er nødvendig fordi FNs konvensjon 20. November 1989 om barnets rettigheter (BK, barnekonvensjonen) er en viktig kilde i avhandlingens kapittel 5. I kapittel 3 skal det redegjøres for hvilke barnegrupper som inngår i begrepet ”minoritet- og urfolksbarn”. Deretter skal de barnerettslige prinsippene som er relevant for oppgavens hoveddel behandles i kapittel 4. I kapittel 5 skal barnets rett til at barnverntjenesten tar hensyn til dets minoritets- og urfolksbakgrunn behandles. Endelig i kapittel 6 skal det foretas en rettspolitikk drøftelse hvor det undersøkes om de funnene som er gjort i avhandlingen blir ivare tatt i forslaget til ny barnevernlov.

---

⁸ NOU 2016: 16 s. 14.

⁹ Prop. nr. 102 LS (2014-2015) Lov om gjennomføring av konvensjon 19.oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn, og endringer i enkelte andre lover, og samtykke til ratifikasjon av konvensjonen s. 85.

2 Kilder og metode

2.1 Perspektiv

I den videre fremstillingen benyttes et barnerettslig perspektiv.¹⁰ Jeg vil derfor beskrive, forklare og forstå minoritetsbarns rettslige stilling, med særlig sikte på å vise hvilken rett disse barna har ovenfor barneverntjenesten etter omsorgsovertakelse.

2.2 Norsk lovgivning

Ved anvendelse av nasjonale rettskilder slik som barnevernloven benyttes vanlig juridisk metode. Vanlig juridisk metode vil si at det tas utgangspunkt i for eksempel barnevernloven. Deretter tolkes ordlyden i den relevante paragrafen i barnevernloven i lys av seg selv og i lys av andre relevante rettskilder, slik som forarbeider og rettspraksis.¹¹ Til slutt foretas en avveining for å komme frem til rettsregelen.¹²

Lov 17.05.1814 Norges Grunnlov setter rammer for hva barneverntjenesten kan foreta seg ovenfor det enkelte barn. Grunnloven er derfor en relevant kilde, og har stor rettskildemessig vekt ettersom det er den høyeste rangerte kilden etter den allment aksepterte juridiske metoden. Barnevernloven er også en relevant kilde i oppgaven.

2.3 Konvensjoner inkorporert i menneskerettighetsloven

Barnekonvensjonen gjelder for alle barn jf. BK art. 1. Etter BK art 1 regnes barn som personer under 18 år. Konvensjonen inneholder relevante artikler om minoritetsbarns rett til kulturell, språklig og religiøs tilhørighet, se BK art. 20 nr. 3. art. 8 nr. 1 og art. 30. BK art. 30 er utformet etter FNs internasjonale konvensjon av 16. desember 1966 om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (SP) art. 27.¹³

Barnekonvensjonen og SP er derfor relevante kilder i drøftelsene som foretas i punkt 5. BK og SP er inntatt i sin helhet som vedlegg til lov 21.05.1999 nr. 30 om styrking av

---

¹⁰ Lena R. L. Bendiksen og Trude Haugli, "Barneperspektiv i rettsvitenskapelig forskning" i *Retfærd* 2011 nr. 4/135 s. 79-99 (s. 97).

¹¹ Torstein Eckhoff: *Rettskildelære*, 5 utgave, Oslo 2001 ved Jan E. Helgesen, side 22 og 27-28.

¹² Torstein Eckhoff: *Rettskildelære*, 5 utgave (2001) ved Jan E. Helgesen, side 27.

¹³ CRC General Comment no. 11(2009): "Indigenous children and their rights under the Convention" (heretter CRC General Comment no. 11) avsnitt 16.

menneskerettighetenes stilling i norsk rett (mrl.) jf. mrl. § 2 første ledd nr. 3 og 4, og skal derfor anvendes som norsk lov jf. mrl. § 2 første ledd. Konvensjonene får dermed en sterkere formell stilling i norsk rett.¹⁴ Ifølge mrl. § 3 skal artikler i konvensjonene nevnt i mrl. § 2 gå foran bestemmelser i annen lovgivning ved motstrid. Barns rettigheter etter BK og SP har dermed en semikonstitunell plassering, noe som tilsier at de skal tillegges stor rettskildemessig vekt.¹⁵

Ved tolkingen av de ulike artiklene i barnekonvensjonen og SP benyttes folkerettslig metode, ettersom andre tolkningsprinsipper gjelder ved tolkingen av konvensjoner.¹⁶ Wien-konvensjonen om traktatretten av 23. mai 1969 (Wien-konvensjonen) regulerer blant annet fortolkning av folkerettslige konvensjoner. Norge har ikke ratifisert Wien-konvensjonen, men det er alminnelig anerkjent at konvensjonen gir uttrykk for internasjonal sedvanerett.¹⁷ De tolkningsprinsippene som fremgår av Wien-konvensjonen følges derfor innenfor norsk rett.¹⁸

Ifølge Wien-konvensjonen art. 31 nr. 1 er utgangspunktet en naturlig forståelse av ordlyden ved tolkingen av artiklene i konvensjonene. Det tas utgangspunkt i den engelske ordlyden ved fortolkningen av barnekonvensjonen og SP for å unngå eventuelle uheldige formuleringer og oversettelser, siden originaleksemplarene er på engelsk, jf. BK art. 54 og SP jf. art. 53. Ordlyden må videre ses i lys av konvensjonens kontekst, gjenstand og formål.¹⁹

Etter Wien-konvensjonen art. 32 kan forarbeidene være et supplerende moment ved tolkingen. Det er imidlertid lite å hente fra barnekonvensjonens forarbeider, ettersom barnekonvensjonen ble utarbeidet av en åpen arbeidskomité.²⁰ Norge har ikke ratifisert barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll hvor det opprettes en individuell rett for barn til å

---

¹⁴ Petter Wille, "FNs konvensjon om barnets rettighet med protokoller", i *Barnerett – i et internasjonalt perspektiv*, Oslo 2008 s. 129-178 (s. 136).

¹⁵ Lucy Smith "FNs konvensjon om barnets rettigheter," i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, 3 utgave, Oslo 2016 s. 17-30 (s. 24).

¹⁶ Morten Ruud og Geir Ulfstein, *Innføring i folkerett*, 4 utgave, Oslo 2011 s. 62 og 67.

¹⁷ Njål Høstmælingen, *Internasjonale menneskerettigheter*, 2. Utgave, Oslo 2012 s. 92.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ Njål Høstmælingen, *Internasjonale menneskerettigheter*, 2 Utgave, Oslo 2012 s. 93.

²⁰ Lucy Smith "FNs konvensjon om barnets rettigheter", i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, 3 utgave, Oslo 2016 s. 17-30 (s. 25).

klage til FNs barnekomité. Det er dermed ingen individklageadgang der innholdet i artiklene kan fastslås dersom det oppstår usikkerhet om innholdet.

Barnekomitéen har imidlertid med hjemmel i art. 43 nr. 8 fastsatt ”Provisional rules of procedure”.²¹ Etter rule 73 pkt. 1 skal disse kommentarene forklare hvordan enkelte artikler skal tolkes, og hvordan statene best mulig kan oppfylle sine forpliktelser.²² Adgangen til å utgi generelle kommentarer bidrar til å utdype innholdet i artiklene i barnekonvensjonen.

Høyesterett drøfter i Rt 2009 s 1261 hvilken vekt Barnekomiteens generelle kommentarer skal tillegges.²³ I avsnitt 41 fastslår førstvoterende at komitéuttalelsene ikke er folkerettslig bindende, og ser deretter på hvilken rettskildemessig vekt disse har i norsk rett. I avsnitt 44 uttalte førstvoterende at det avgjørende for den rettskildemessige vekten er ”...*hvor klart den må anses å gi uttrykk for overvåkningsorganets forståelse av partenes forpliktelser etter konvensjonen...*” Den rettskildemessige vekten blir dermed tyngre dersom uttalelsen klart gir uttrykk for barnekomitéens forståelse av forpliktelsene. Videre uttaler førstvoterende at man særlig må vurdere om utsagnet er en tolkningsuttalelse, eller en anbefaling om optimal praksis samt om uttalelsen passer på det aktuelle faktum og område.²⁴

Dommen var avsagt med dissens 4-1. Førstevoterendes uttalelse har imidlertid fått tilslutning i plenumsdommene inntatt i Rt.. 2012 s. 1985 og Rt. 2015 s. 1388.²⁵ FNs Barnekomités generelle kommentarer har dermed rettskildemessig vekt i norsk rett, men uttalelsene må tolkes for å fastslå hvilken vekt de skal tillegges. En slik forståelse har også støtte i juridisk litteratur.²⁶

---

²¹ CRC Provisional Rules of Procedure, 25. April 2005 U.N. Doc. CRC/C/4/Rev.1/2005.

²² CRC Provisional rules of procedure, 25. April 2005 U.N. Doc. CRC/C/4/Rev.1/2005, del XV “*Reports and information under articles 44 and 45 of the convention*” rule 73.

²³ Rt. 2009 s. 1261 A (avsnitt 41-44).

²⁴ Rt. 2009 s. 1261 A (avsnitt 44).

²⁵ Rt.. 2012 s. 1985 P (avsnitt 136), og Rt. 2015 s. 1388 P (avsnitt 272).

²⁶ Lucy Smith ”FNs konvensjon om barnets rettigheter”, i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, 3 utgave, Oslo 2016 s. 17-30 (s. 25) og Njål Høstmælingen, *internasjonale menneskerettigheter*, 2. Utgave, Oslo 2012, s. 85.

Fortalen i barnekonvensjonen er ikke rettslig bindende, men den er viktig for forståelsen av artiklene i konvensjonen, ettersom den kan belyse ordlydens innhold.²⁷ Det taler for at fortalen kan brukes som et støtteargument for en bestemt forståelse av ordlyden.

2.4 Konvensjoner som ikke er inkorporert i norsk lovgivning

Urfolksbarn har rettigheter etter ILO konvensjon nr. 169 27.07.1989 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (ILO-169). ILO-169 er ikke inkorporert i norsk lovgivning slik som barnekonvensjonen.²⁸ Det er vanlig folkerettslig metode som benyttes ved tolkningen, se Wien-konvensjonen art. 31 og art. 32 og punkt 2.3 ovenfor. De enkelte bestemmelsene i ILO-169, må tolkes for å komme frem til den juridiske rekkevidden, og hvilken rettskildemessig vekt bestemmelsen har.²⁹ Hvis artiklene gir uttrykk for politiske forpliktelser vil de ikke være juridisk bindende, men politisk forpliktende.³⁰ Dersom artiklene gir uttrykk for individuelle og kollektive rettigheter er de derimot juridisk bindende å må tillegges rettskildemessig vekt.

Noen minoritetsbarn har i tillegg rettigheter etter Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter (rammekonvensjonen). Rammekonvensjon er ikke inkorporert i norsk lovgivning, og ingen endringer i norsk lovgivning ble foretatt i forbindelse med ratifikasjonen.³¹ Rammekonvensjonen art. 5 som er relevant for denne avhandlingen gir etter sin ordlyd uttrykk for politiske forpliktelser. Den går dermed ikke sies lengre enn BK art. 30.³² Rammekonvensjonen vil derfor ikke behandles nærmere.

2.5 FNs resolusjoner

FNs resolution 64/142 Guidelines for the Alternative Care of Children av 18. Desember 2009 omhandler retningslinjer i tilfellet barnet plasseres utenfor sitt hjem. Den er derfor relevant for forståelsen av barnekonvensjonen. Imidlertid er ikke resolusjonen juridisk bindende, men

---

²⁷ Elin Saga Kjørholt, "Prinsippet m barnets rett til liv, overlevelse og optimal utvikling" i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016, s.74-91 (s. 75).

²⁸ Susann Funderud Skogvang, *Samerett*, 2, utgave, Oslo 2009 s.123.

²⁹ Njål Høstmælingen, *internasjonale menneskerettigheter*, 2. Utgave, Oslo 2012, s. 79.

³⁰ *Ibid.*

³¹ Innst.S. nr. 55 (1998-1999) Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av Europarådets rammekonvensjon av 01.02.1995 om beskyttelse av nasjonale minoriteter s. 2.

³² NOU 2007: 13 Den nye sameretten s. 173.

politisk forpliktende. Den kan derfor bare fungere som en retningslinje eller støtteargument for hvordan en bestemt artikkel skal tolkes.³³

3 Barn av minoriteter og barn av urfolk

3.1 Innledning

I dette punktet skal det avklares hvilke barn som er omfattet av minoritet- eller urfolksbegrepet. Det har betydning for hvilke rettigheter barna har, og dermed også de forpliktelsene som barnevernet har ovenfor disse barna.

BK art. 30 gjelder etter sin ordlyden barn av "*...ethnic, religious or linguistic minorities or persons of indigenous origin...*" Ut fra ordlyden gjelder artikkelen to alternative barnegrupper, barn av etniske, religiøse og språklige minoriteter og barn av urfolk.

Urbefolkning er ikke uttrykkelig nevnt i ordlyden i SP art. 27, men det er alminnelig antatt at urbefolkning også faller inn under ordlyden.³⁴ Siden BK art. 30 og SP art. 27 omfatter to alternative barnegrupper behandles de hver for seg i dette punktet. Det vil også i den forbindelse avklares hvilke konvensjoner som gjelder for de ulike barnegruppene.

3.2 Barn av urfolk

Det ansees som sikker rett at samene faller inn under ordlyden i BK art. 30: "*persons of indigenous origin.*"³⁵ Samiske barn faller derfor inn under anvendelsesområdet til BK art. 30 og SP art. 27.

Samene er et urfolk i ILO-169 forstand,³⁶ jf. NOU 2007: 13. Samiske barn har dermed rettigheter etter denne konvensjonen i tillegg til BK og SP.

---

³³ Njål Høstmælingen, *internasjonale menneskerettigheter*, 2. Utgave, Oslo 2012 s. 79.

³⁴ Njål Høstmælingen, *internasjonale menneskerettigheter*, 2. Utgave, Oslo 2012 s. 338 og NOU 2007: 13 Den nye sameretten s. 189.

³⁵ CRC General Comment no. 11 (2009) avsnitt 16.

³⁶ NOU 2007: 13 Den nye sameretten s 251.

3.3 Barn av minoriteter

Verken BK art. 30 eller SP art. 27 definerer hva som ligger i ordlyden ”*ethnic, religious or linguistic minorities*”. FNs spesial rapportør, Francesco Capotorti har imidlertid utarbeidet en anerkjent definisjon som en arbeidsdefinisjon i arbeidet med SP art. 27.³⁷ Hans definisjon er:

”*A group numerically inferior to the rest of the population of a State, in a non-dominant position, whose members – being nationals of the state – possess ethnic, religious or linguistic characteristics differing from those of the rest of the population and show, if only implicitly, a sense of solidarity, directed towards preserving their culture, traditions, religion or language.*”³⁸

Ifølge definisjonen må minoriteter ha statsborgerskap jf. ”*being nationals of the state.*”³⁹ Ordlyden i SP art. 27 og BK art. 30 skiller seg fra Capotorti-definisjonen på dette punkt. SP art. 27 henviser til ”*persons,*” og ikke ”*nationals*”.⁴⁰ Det taler for at minoriteter oppnår beskyttelse etter artiklene ved å oppholde seg på statens territorium uavhengig av om de har statsborgerskap.

Ordlyden i ”*exist*” i SP art. 27 og BK art. 30 indikerer imidlertid at oppholdet må være av en viss varighet før beskyttelse etter art 27 kan oppnås. Det taler for at vernet gjelder minoriteter som har oppholdt seg i Norge over tid slik de nasjonale minoritetene har, herunder jøder, kvener, romfolk, romani og skogfinner.⁴¹ Det som er mer tvilsomt er om minoritetsvernet i bestemmelsene også gjelder innvandrere som har kommet til Norge den siste tiden.⁴²

---

³⁷ UN Document E/CN.4/Sub.2/384/(1977): “Study on the Rights of Persons belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities” avsnitt 568 og Hadi Strømmen Lile “Barn av minoriteter og urfolk” i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016, s. 357 – 372 (s.358).

³⁸ UN Document E/CN.4/Sub.2/384/(1977): “Study on the Rights of Persons belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities” avsnitt 568.

³⁹ Hadi Strømmen Lile “Barn av minoriteter og urfolk” i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016, s. 357 – 372 (s.358).

⁴⁰ Hadi Strømmen Lile “Barn av minoriteter og urfolk” i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016, s. 357 – 372 (s.365).

⁴¹ St.meld. nr. 15 (2000-2001) Nasjonale minoriteter i Norge – om statleg politikk overfor jødar, kvener, rom, romanifolket og skogfinnar s. 29.

⁴² Hadi Strømmen Lile “Barn av minoriteter og urfolk” i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016, s. 357 – 372 (s.365).

I FNs menneskerettighetskomité generelle kommentar til SP art. 27 uttales det at SP art. 27 omfatter alle minoriteter, herunder turister som besøker landet.⁴³ Uttalelsen trekker i retning av at innvandrere som har vært en kortere periode i landet også omfattes av ordlyden.

Samtidig ville flere land utelukke innvandrere totalt ved utarbeidelse av ordlyden i SP art. 27.⁴⁴ Menneskerettighetskomitéens uttalelse er ikke i overenstemmelse med diskusjonen som forelå ved utarbeidelsen av ordlyden.⁴⁵ Det taler for at ”*exist*” tilsier at minoritetsgruppen må ha opphold seg en tid i landet for å omfattes av ordlyden i SP art. 27 og BK art. 30.

Siden SP art. 27 og BK art. 30 innebærer rettigheter for minoritetene, vil det være vanskelig å argumentere for at enhver som besøker landet skal være omfattet.⁴⁶ Det taler for at besøkende turister ikke omfattes, men at mer etablerte grupper slik som for eksempel Somaliere, vietnamesere og pakistanere, omfattes.

Barn av minoriteter som har bosatt seg i Norge og har bodd her over noe tid omfattes dermed av minoritetsvernet. Barn av turister og andre som besøker landet en kortere periode og ikke tilhører en allerede etablert minoritet vil derimot ikke omfattes av minoritetsvernet i BK art 30 og SP art 27. Dette er imidlertid barn som ikke har vanlig bosted i Norge jf. Bvl. § 1-2 første ledd første punktum, og skal ikke behandles nærmere i denne avhandlingen.

---

⁴³ CCPR General Comment No. 23 (1994): ”Article 27 (Rights of Minorities)” avsnitt 5.2.

⁴⁴ Manfred Nowak, *U.N. Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary, 2nd revised edition*, Strasbourg 2005 s. 639.

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ Hadi Strømmen Lile ”Barn av minoriteter og urfolk” i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016, s. 357 – 372 (s.365).

4 Barnerettslige prinsipper

4.1 Innledning

Barnets rett til ikke-diskriminering, barnets beste, retten til optimal utvikling og barnets rett til å bli hørt er barnerettslige prinsipper som får betydningen for hvordan de andre artiklene i barnekonvensjonen skal tolkes jf. Barnekomitéens uttalelse i General Comment no. 5 (GC 5).⁴⁷ Ved avgjørelser som gjelder barn skal disse hensynene også vektlegges jf. grl. § 104, bvl. § 4-1 og BK art. 2, art. 3 nr.1, art. 6 og art. 12. De sidene av de barnerettslige prinsippene som er av særlig betydning for hovedproblemstillingen behandles derfor før drøftelsene i oppgavens hoveddel foretas.

4.2 Barnets beste

Etter grl. § 104 annet ledd skal hensynet til barnets beste være et grunnleggende hensyn i alle avgjørelser eller handlinger som gjelder barn. Ved å grunnlovfeste prinsippet om barnets beste forankres det på høyeste nivå i nasjonal rett.⁴⁸ Ifølge Dok. nr. 16 (2011-2012) er § 104 utformet etter mønster av barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1.⁴⁹ Førstvoterende i Rt 2015 s. 93 viser til General comment no. 14 (2013) (GC 14), og uttaler at det Barnekomiteen gir uttrykk for der utgjør et naturlig utgangspunkt ved tolkningen av grunnloven § 104.⁵⁰ Det er dermed en nær sammenheng mellom tolkningen av Grl. § 104 og tolkningen av BK art 3 nr.1. I det følgende skal det derfor utdypes hva som ligger i ordlyden i BK art 3 nr. 1.

Ifølge ordlyden i BK art 3 nr.1 skal barnets beste være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. I GC 14 uttaler barnekomiteén at BK art 3 nr.1 gir uttrykk for en selvstendig rettigheter, en prosedyreregulering, og et juridisk tolkningsprinsipp.⁵¹ Det Barnekomiteén legger i ”*en selvstendig rettighet*” er at ethvert barn har rett til å få vurdert hva

---

⁴⁷. CRC General Comment no. 5 (2003) “General measures of implementation” avsnitt 12.

⁴⁸ Trude Haugli, ”Hensynet til barnets beste” i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016 s. 51-73 (s. 63).

⁴⁹ Dok. 16 (2011-2012) ”Rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven” s. 192.

⁵⁰ Rt 2015 s. 93 A (avsnitt 64).

⁵¹ CRC General Comment No. 14 (2013) ”on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)” avsnitt 6.

som er til dets beste, og at det tillegges vekt som et grunnleggende hensyn når ulike interesser avveis mot hverandre.⁵²

Det som ligger i at det er en prosedyreregulering er at beslutningsprosessen må inkludere en vurdering av hva som er til barnets beste, og begrunnelsen for et vedtak må vise at barnets beste er eksplisitt tatt hensyn til.⁵³ Endelig innebærer tolkningsprinsippet at hvis en bestemmelse er åpen for mer enn én tolkning, skal den tolkingen som mest effektivt tjener barnets beste legges til grunn.⁵⁴

Hva som imidlertid ligger i ordlyden i BK art 3 nr. 1 ”*the best interest of the child*” defineres ikke i barnekonvensjonen.⁵⁵ I GC 14 uttales det at innholdet i begrepet er komplekst, og tilpasses ut i fra det enkelte barns situasjon.⁵⁶ Det må dermed foretas en konkret helhetsvurdering i hvert enkelt tilfelle. I GC 14 er det likevel utformet en ikke-uttømmende liste over momenter som kan inngå i begrepet.⁵⁷ Momentene i denne listen som er relevant i den videre fremstillingen vil redegjøres for i det følgende.

Barnets synspunkter er et moment som kan inngå i begrepet.⁵⁸ Barnekomitéen uttaler at enhver beslutning må ta hensyn til barnets synspunkter, samt vektlegge disse etter barnets alder og modenhet. På denne måten respekteres barnets mulighet til å påvirke fastsettelsen av sitt eget beste.⁵⁹ Det er dermed en nær sammenheng mellom barnets beste, og barnets rett til å bli hørt.⁶⁰

---

⁵² CRC General Comment No. 14 (2013) avsnitt 6 (a).

⁵³ CRC General Comment No. 14 (2013) avsnitt 6 (c).

⁵⁴ CRC General Comment No. 14 (2013) avsnitt 6 (b).

⁵⁵ Trude Haugli, ”Hensynet til barnets beste”, i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016 s. 51-73.(S. 52).

⁵⁶ CRC General Comment No. 14 (2013) avsnitt 32.

⁵⁷ CRC General Comment no. 14 (2013) avsnitt 52.

⁵⁸ CRC General Comment no. 14 (2013) avsnitt 53.

⁵⁹ CRC General Comment no. 14 (2013) avsnitt 53.

⁶⁰ Trude Haugli, ”Hensynet til barnets beste”, i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016 s. 51-73.(S. 58).

Videre kan barnets identitet inngå som et moment. Barnekomitéen utdyper at barnets identitet omfatter blant annet barnets nasjonale opprinnelse, religion og livssyn og kulturelle identitet.⁶¹

Barnets rett til omsorg etter BK art 3 nr. 2, og retten til beskyttelse og sikkerhet etter BK art 19 er momenter som også inngår i begrepet.⁶² Barnekomitéen påpeker at begrepet beskyttelse og omsorg må forstås i vid betydning, slik at det omfatter barnets grunnleggende materielle, fysiske og emosjonelle behov, samt behovet for kjærlighet og trygghet.⁶³

I tillegg er det relevant om barnet befinner seg i en sårbar situasjon.⁶⁴ Barnekomitéen uttaler at beslutningstakere må ta hensyn til de ulike typene, og gradene av barnets sårbarhet for å komme frem til hva som er til barnets beste.⁶⁵

Ifølge GC 11 inngår barnets kulturelle rettigheter, og behovet til å praktisere kulturen sammen med andre medlemmer av sin gruppe som et moment i barnets beste vurderingen.⁶⁶ GC 11 gjelder barn av urfolk, men Barnekomitéen uttaler at kommentaren kan være relevant for barn av minoriteter.⁶⁷

Hensynet til barnets beste er etter artikkelens ordlyd grunnleggende, det taler for at hensynet skal tillegges stor vekt, men ikke avgjørende vekt. Barnekomitéen uttaler i GC 14 at hensynet til barnets beste må i enkelte tilfeller vurderes opp mot andre hensyn.⁶⁸ Det kan for eksempel være tilfellet hvor barnets interesser veies opp mot foreldrenes og søsknenes interesser. I en slik vurdering skal hensynet gis høy prioritert, og tillegges stor vekt.⁶⁹

At hensynet til barnets beste skal vektlegges følger også av bvl. § 4-1. Etter denne bestemmelsen skal hensynet tillegges avgjørende vekt når tiltak etter bestemmelsene i bvl.

---

⁶¹ CRC General Comment no. 14 (2013) avsnitt 55.

⁶² CRC General Comment no. 14 (2013) avsnitt 71.

⁶³ CRC General Comment no. 14 (2013) avsnitt 71 og Trude Haugli, "Hensynet til barnets beste" i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016 s. 51-73.(S. 59).

⁶⁴ CRC General Comment No. 14 (2013) avsnitt 75 og 76.

⁶⁵ CRC General Comment No. 14 (2013) avsnitt 76.

⁶⁶ CRC General Comment No. 11 (2009): avsnitt 31.

⁶⁷ CRC General Comment No. 11 (2009) avsnitt 15.

⁶⁸ CRC General Comment No. 14 (2013) avsnitt 36 og 39.

⁶⁹ CRC General Comment No. 14 (2013) avsnitt 36 og 39.

kapittel 4 vurderes. At hensynet til barnets beste skal tillegges avgjørende vekt skiller seg fra ordlyden i ”grunnleggende hensyn” i BK art 3 nr.1. Bvl § 4-1 går dermed lengre enn BK art 3 nr. 1 på dette punkt .

4.3 Barnets rett til å bli hørt

Barnets rett til å bli hørt er grunnlovfestet i grl. § 104 første ledd, annet punktum. Ved å grunnlovfeste barnets rett til å bli hørt sikres denne rettigheten på høyeste nivå i nasjonal lovgivning.

Barnets rett til å bli hørt følger også av Bk art 12. Etter ordlyden i BK art 12 skal statene garantere et barna som “...*is capable of forming his or her own views the right to express those views freely in all matters affecting the child ...*” Av ordlyden kan det utledes at retten til å bli hørt gjelder de barna som er i stand til å danne seg egne synspunkter. At barna må være i stand til det må ikke tolkes som en begrensning, men som en plikt for statene til å vurdere barnets evne til å danne seg en selvstendig mening.⁷⁰ Statene må dermed forutsette at barnet har evne til å danne sine egne meninger, og anerkjenne barnets rett til å gjøre det.⁷¹ Videre følger det av ordlyden at barnets synspunkter tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet.

BK art 12 nr. 2 gir barnet en rett til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som gjelder barnet, herunder barnevernssaker.⁷² Det er imidlertid kun en uttalerett som kan utledes av ordlyden, og ingen uttaleplikt.⁷³ Barnet kan derfor selv bestemme om det ønsker å si noe eller ikke, og skal heller ikke bli presset til å uttale seg.

4.4 Liv, overlevelse og utvikling

I følge grl. § 104 skal statens myndigheter legge forholdene til rette for barnets utvikling. I Dok. nr. 16 (2011-2012) viser utvalget til at konvensjonspartene har gjennom barnekonvensjonen forpliktet seg til å legge forholdene til rette for at barnet får utvikle seg på

---

⁷⁰ CRC General Comment No. 12 (2009): ”The right of the child to be heard” avsnitt 20.

⁷¹ CRC General Comment No. 12 (2009) avsnitt 20.

⁷² CRC General Comment No. 12 (2009) avsnitt 9.

⁷³ Elisabeth Gording Stang ”Barns rett til familie og omsorg, særlig om barnevernet” i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016 s. 165-194 (s.185).

en god måte.⁷⁴ Utvalget finner det nødvendig å grunnlovfeste statens plikt til å legge forholdene til rette for barnets utvikling, men legger til grunn at å tilrettelegge for barnets utvikling i sin helhet ikke er ment å kunne påberopes for domstolene men som en politisk rettesnor.⁷⁵

Etter BK art. 6 nr. 2 skal partene sikre “...to the maximum extent possible the survival and development of the child...”. Av ordlyden følger at statene skal sikre barnets rett til overlevelse og optimal utvikling. Barnekomiteen har uttalt at en helhetlig forståelse av ”development” må legges til grunn slik at begrepet omfatter barnets fysiske, mentale, spirituelle, morale, psykologiske og sosiale utvikling.⁷⁶ I tillegg uttaler Barnekomiteén at for å sikre barn optimal utvikling må det tas hensyn til at barnets utvikling påvirkes av alle momenter som har betydning for barnets liv.⁷⁷ For barn av urfolk og minoriteter vil muligheten for å utøve sin kultur, språk og/eller religion ha mye å si for barnets utvikling. Barnets rett til optimal utvikling er derfor viktig for hvordan BK art 30 og BK art 8 tolkes og gjennomføres.

4.5 Ikke-diskriminering

Etter BK art. 2 skal statene respektere og sikre rettighetene som er fastsatt i konvensjonen for ethvert barn innenfor statens jurisdiksjon “...without discrimination of any kind”, og “...irrespective of the child’s or his or her parent’s or legal guardian’s...” språk, religion og etnisk eller sosial opprinnelse. Av ordlyden utledes et ikke-diskrimineringsprinsipp som tilsier at barnet skal få oppfylt sine rettigheter etter barnekonvensjonen på lik linje med andre barn uten usaklig forskjellsbehandling. Barnekomiteén har videre uttalt at prinsippet om ikke-diskriminering i noen tilfeller også pålegger statene å igangsette tiltak for å sikre at barn som har særlige behov får oppfylt sine rettigheter etter Barnekonvensjonen.⁷⁸

---

⁷⁴ Dok. nr. 16 (2011-2012) Rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven s. 194.

⁷⁵ *Ibid.*

⁷⁶ CRC General Comment No 5 (2003): General measures of implementation of the Convention on the rights of the Child (arts. 4, 42 and 44, para. 6)” avsnitt 12.

⁷⁷ Elin S. Kjørholt ”Prinsippet om Barnets rett til liv, overlevelse og optimal utvikling” i *Barnekonvensjonen - Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016 s. 74-91 (s. 81).

⁷⁸ CRC General Comment NO. 18 (2014) avsnitt 10.

5 Barns rett til at barneverntjenesten tar hensyn til dets minoritets- eller urfolksbakgrunn

5.1 Innledning

Først skal barnets rett til å ivareta tilknytningen til sin kultur etter omsorgsovertakelse behandles i punkt 5.2 For at barnets rett til å ivareta tilknytningen skal gjennomføres er barnet avhengig av at barneverntjenesten tar hensyn til barnets minoritets- og urfolksbakgrunn etter omsorgsovertakelse. Barneverntjenesten som forvaltningsorgan har etter BK art. 4 en plikt til å treffe alle egnede administrative og andre tiltak for å gjennomføre barnets rett etter barnekonvensjonen. Hvilke plikter barneverntjenesten har ovenfor disse barna etter omsorgsovertakelse skal derfor behandles deretter. Herunder skal det sees på barnverntjenestens plikt til å ta hensyn til barnets minoritets- eller urfolksbakgrunn ved valg av plasseringssted, samt hvordan hensynet til barnets beste påvirker denne plikten. I tillegg skal det sees på lovlige begrensninger ved gjennomføringen av plikten i punkt 5.3.

I punkt 5.4 skal hvilke plikter som påhviler barneverntjenesten dersom barnet plasseres i et etnisk norsk fosterhjem behandles. Punkt 5.2-54 omhandler minoritetsbarn og urfolksbarn generelt. Samiske barn har imidlertid noen særskilte rettigheter i tillegg. Disse behandles i punkt 5.5.

5.2 Barns rett til å ivareta tilknytningen til sin minoritets- og urfolksbakgrunn

I tilfeller hvor barneverntjenesten overtar omsorgen for et minoritets- eller urfolksbarn er spørsmålet først: *”Hvilken rett har barnet til å ivareta tilknytningen til sin minoritets- og urfolksbakgrunn etter omsorgsovertakelse?”*

Ifølge bvl. § 4-15 første ledd skal barnverntjenesten foreta en helhetsvurdering for å ta stilling til hvor barnet skal plasseres etter omsorgsovertakelse. I denne helhetsvurderingen skal det legges tilbørlig vekt på ønsket om kontinuitet i barnets oppdragelse, og hensynet til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn. Av ordlyden følger at barnet har en rett til at barneverntjenesten tar hensyn til barnets minoritets- og urfolksbakgrunn ved valg av plasseringssted. Det taler for at barnet har en rett til at barneverntjenesten vektlegger dette slik at barnets tilknytning til dets kulturelle tilhørighet blir ivaretatt ved valg av plasseringssted, dersom det er til barnets beste. Barnevernloven har ikke ytterligere bestemmelser om barnets rett til å ivareta tilknytningen til for eksempel sin kulturelle bakgrunn.

Barnekonvensjonen inneholder derimot bestemmelser om barnets rett til kultur, språk og religion, og barnets rett til at statene respekterer barnets identitet, se BK art 30 og BK art 8. Etter BK art 30 skal barn av minoriteter og urfolk ”...not be denied the right, in community with other members of his or her group, to enjoy his or her own culture, to profess and practise his or her own religion, or to use his or her own language....” En tolkning av ordlyden i ”not be denied the right” taler for at barnet ikke skal forhindres å utøve sin kultur, praktisere sin religion og snakke sitt språk i sin hverdag. Det taler for at barnet har en rett til å ivareta tilknytningen til for eksempel sin kultur igjennom å ikke bli forhindret i å praktisere denne etter omsorgsovertakelse.

Ordlyden i BK art 30: “...in community with other members of his or her group...” taler for at rettigheten er kollektiv. Det vil si at den utøves sammen med familie, slekt eller andre i samme befolkningsgruppe. Barnekomitéen uttaler i GC 11 at rettigheten er kollektiv, det taler for at en slik forståelse av ordlyden må legges til grunn, ettersom det er en tolkningsuttalelse.⁷⁹ Å utøve kultur eller snakke på sitt morsmål er noe som barnet ofte gjør sammen med de som har samme tilhørighet som barnet. Det taler for at barnet har rett til å ivareta tilknytningen til for eksempel sin religion ved å fortsette og praktisere religion sammen med andre medlemmer av samme religiøse minoritet

I GC 11 uttaler Barnekomitéen at BK art. 30 også er en individuell rettighet.⁸⁰ Uttalelsen må tillegges vekt siden den er en tolkningsuttalelse. At rettigheten er individuell taler for at den også gjelder når barnet er plassert i for eksempel et etnisk norsk fosterhjem. Det trekker videre i retning av at barneverntjenesten i et slik tilfelle må tilrettelegge for barnet slik at barnet kan fortsette å utøve for eksempel religion ved ei slik plassering.

BK art. 30 sin ordlyd og barnekomitéens uttalelser trekker dermed i retning av at barnet har en rett til å ivareta tilknytningen til sin minoritets- og urfolksbakgrunn ved å ikke bli forhindret å utøve samt praktisere kultur, språk og religion etter omsorgsovertakelse.

Det følger av barnekonvensjonen art. 8 nr. 1 at partene er forpliktet til å respektere barnets rett til å bevare sin identitet, inkludert barnets nasjonalitet, navn og familieforhold som anerkjent av loven. Ordlyden i BK art. 8 nr. 1: ”including,” taler for at oppstillingen i ordlyden ikke er

---

⁷⁹ CRC General Comment no. 11 (2009) avsnitt 16.

⁸⁰ CRC General Comment no. 11 (2009) avsnitt 16.

uttømmende.

I GC 14 uttaler barnekomitéen at barnets identitet innebefatter egenskaper som blant annet nasjonal opprinnelse, religion og livssyn og kulturell identitet.⁸¹ Deretter viser Barnekomitéen til at barnets rett til å bevare identiteten er sikret gjennom BK art. 8 nr. 1.⁸² Barnekomitéens uttalelser taler for at partene er forpliktet til å sikre at barnets kulturelle og religiøse identitet etter BK art. 8 nr. 1 respekteres. Det taler for at barnet har rett til at dets minoritet og urfolksbakgrunn blir tatt hensyn til etter omsorgsovertakelse, slik at barnets kulturelle og religiøse identitet ivaretas. BK art. 8 nr. 1 må derfor spesielt sees i sammenheng med BK art. 30.⁸³ Bakgrunnen for det er at barnets rett til å bevare sin identitet respekteres av barneverntjenesten ved at barnet ikke forhindres å for eksempel utøve sin religion etter omsorgsovertakelse.

Ifølge BK art. 20 nr. 3 jf. art. 20 nr. 2 skal statene ta tilbørlig hensyn til ønsket om kontinuitet i barnets oppdragelse og barnets etniske, kulturelle og språklige bakgrunn ved valg av plasseringssted. BK art. 20 nr. 3 gir etter sin ordlyd barnet rett til at barnets minoritets og urfolksbakgrunn skal tas hensyn til ved valg av plasseringssted, noe som bidrar til å sikre barnets rett etter BK art. 30 og BK art. 8 nr. 1.

Barnets rett til å ivareta tilknytningen til sin minoritets- eller urfolksbakgrunn etter BK art. 30, art. 8 og art. 20 nr. 3 må imidlertid tolkes i lys av de barnerettslige prinsippene jf. punkt 4.1 ovenfor. Hvordan barneverntjenesten ivaretar barnets rett til å bevare tilknytningen etter omsorgsovertakelsen avhenger dermed av hva som er til det konkrete barnets beste jf. BK art. 3 nr. 1.

5.3 Plikter som påhviler barneverntjenesten ved valg av plasseringssted

5.3.1 Innledning

Etter at fylkesnemnda har truffet vedtak etter bvl § 4-12 må det tas stilling til hvor barnet skal plasseres jf. § 4-15 første ledd jf. § 4-14. Påtalemyndigheten eller

---

⁸¹ CRC general comment no. 14 (2013) avsnitt 55.

⁸² CRC general comment no. 14 (2013) avsnitt 55.

⁸³ Hadi Strømme Lile, "Barn av minoriteter og urfolk" i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*. 3 utgave, Oslo 2016 s. 357-372 (s. 360).

barnevernsadministrasjonens leder har også kompetanse til å treffe vedtak om akutt plassering jf. § 4-6 annet ledd. Barneverntjenesten møter ulike utfordringer ved mer planlagte omsorgsovertakelser, enn ved akutte omsorgsovertakelser. Akutt plassering behandles derfor i et eget punkt, se punkt 5.3.4.

Det er fosterforeldrene, eller den institusjonen hvor barnet bor som har den daglige omsorgen for barnet jf. § 4-18 annet ledd. I praksis utøver og praktiserer barnet kultur, religion og språk sammen med de som har den daglige omsorgen for barnet. Hvor barnet plasseres har dermed mye å si for barnets mulighet til å videreføre tilknytningen til sin bakgrunn.

Når barneverntjenesten skal finne et langvarig plasseringssted til barnet har barneverntjenesten fem ulike typiske plasseringsmuligheter.⁸⁴ Den første er å plassere barnet i et fosterhjem innad i barnets familie. Barnet vil ved ei slik plassering for eksempel kunne fortsette sitt kulturelle liv slik som før omsorgsovertakelsen, forutsatt at fosterforeldrene som er i familie med barnet har samme kulturelletilhørighet som barnet.

Det andre alternativet er å plassere barnet i fosterhjem innad i barnets og foreldrenes nære nettverk, herunder venner av familien. Dersom barnet er kvensk, og noen i nettverket er kvensk, kan barnet fortsette å snakke sitt morsmål, og praktisere kulturen dersom barnet plasseres hos dem.

Det tredje alternativet er å plassere barnet i en fosterfamilie hvor en eller begge av fosterforeldrene har samme kulturelle tilhørighet som barnet. Barnet vil da få mulighet til å fortsette å for eksempel praktisere kultur slik som tidligere.

Det fjerde alternativet er å plassere barnet i et fosterhjem som ikke har samme tilhørighet som barnet. I et slikt tilfelle må tiltak vurderes for at barnets rettigheter etter BK art. 30 og BK art. 8 nr. 1 skal ivaretas, se punkt. 5.4. Det siste alternative er å plassere barnet på en institusjon. Hvis barnet plasseres på en institusjon må det vurderes om tiltak skal igangsettes, såfremt institusjonen ikke er særskilt etablert av hensyn til en kultur.

Hvor omfattende barnevernets plikt er til å forsøke å finne et fosterhjem med samme minoritets- eller urfolksbakgrunn som barnet skal behandles i det følgende. Barnets rett etter

---

⁸⁴ Disse fem typiske plasseringsmulighetene har jeg kommet frem til ved å ta utgangspunkt i hvilke plasseringsmuligheter som er vanlige etter barnevernloven, se bvl. § 4-14.

BK art. 30 og BK art. 8 nr. 1 er best ivaretatt dersom barnet plasseres i et fosterhjem slik som nevnt i alternativ en-tre. Ved ei slik plassering kan barnet fortsette sitt kulturelle, religiøse, og språklige liv slik som tidligere. Det vil derfor først undersøkes hvor omfattende plikten er til å forsøke å finne et fosterhjem innad i barnets familie. Deretter skal det undersøkes hvor omfattende plikten er til å finne et slikt fosterhjem i barnets nærmiljø. Endelig skal plikten til å forsøke å finne et fosterhjem med samme minoritets eller urfolksbakgrunn som barnet i tilfellet hvor barnet ikke kan plasseres innad i familien, eller i nærmiljøet behandles.

5.3.2 Plikten til å forsøke å finne fosterhjem innad i barnets familie

Når barneverntjenesten har overtatt omsorgen for en pakistansk gutt må barneverntjenesten ta stilling til hvor han skal plasseres. Dersom han plasseres i et fosterhjem hos sin pakistanske tante og onkel kan han fortsette sitt religiøse, og kulturelle liv slik som tidligere. Følgende problemstilling skal derfor behandles: ”Hvor omfattende er barnevernets plikt til å forsøke å finne et fosterhjem innad i barnets familie?”

Bvl. § 4-15 første ledd jf. § 4-14 gjelder generelt når vedtak om omsorgsovertakelse er fattet. I bvl § 4-22 tredje ledd har departementet hjemmel til å gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles ved valg av fosterhjem. Forskrift om fosterhjem av 18. desember 2003 nr. 1659 (heretter fosterhjemforskriften) og retningslinjer for fosterhjem av 15. juli 2004, rundskriv Q-1072b (heretter Q-1072B) er utgitt med hjemmel i § 4-22 tredje ledd.

Innholdet i bvl § 4-15 første ledd er utdypet i fosterhjemforskriften § 4 annet ledd. Etter ordlyden i fosterhjemforskriften § 4 annet ledd skal barneverntjenesten ”*alltid*” vurdere om noen i barnets familie kan velges som fosterhjem. Ordlyden i ”*alltid*” taler for at denne plikten gjelder i alle tilfeller.

Plikten til å vurdere om noen innad i barnets familie kan fungere som fosterhjem utdypes videre i rundskriv Q-1072B. Ifølge rundskrivet innebærer vurderingsplikten at barneverntjenesten må kartlegge mulighetene for ei slik plassering uavhengig av om noen i barnets familie har meldt seg.⁸⁵ Uttalelsen i Q-1072B taler dermed for at barneverntjenesten har en plikt til å kartlegge familiemedlemmer på eget initiativ.

Det presiseres videre i Q1072B at hvis det utvilsomt er til barnets beste å bli plassert i

---

⁸⁵ Rundskriv Q-1072B ”Retningslinjer av 15 juli 2004 til lov om barneverntjenester av 17 juli 1992 nr. 100” kapittel 5 under overskriften: ”Fosterhjemsplassing i barnets familie eller nære nettverk”.

familien kan de generelle kravene som stilles til fosterforeldrene i fosterhjemforskriften § 3 fravikes.⁸⁶ Det taler for at plikten er omfattende dersom det blir ansett som barnets beste.

Hvor omfattende plikten er må imidlertid avgjøres konkret i hvert enkelt tilfelle siden det avgjørende er hva som er til barnets beste jf. bvl § 4-1 første ledd. Etter Q1072B skal barneverntjenesten bruke få ressurser på å kartlegge fosterhjem innad i familien dersom barnets særegne behov, eller barnets spesielle omsorgssituasjon tilsier at ei slik plassering ikke er til barnets beste.⁸⁷ Det kan for eksempel være situasjonen i tilfeller hvor barnet er utsatt for tvangsekteskap, eller at barnet har et særskilt omsorgsbehov og trenger spesiell oppfølging.

I Barnekonvensjonen reguleres ikke plikten til å forsøke å finne fosterhjem innad i barnets familie uttrykkelig. Det vises igjennom at BK art. 9 nr. 1 regulerer etter sin ordlyd atskillelse fra foreldrene jf. ordlyden i ”...*be separated from his or hers parents...*” i BK art. 9 nr. 1. Dette imens BK art. 20 nr. 3 gjelder når barnet blir skilt fra sitt familiemiljø jf. ordlyden i ”...*deprived of his or her family environment...*” i BK art. 20 nr. 1. Verken BK art. 9 nr.1 eller BK art. 20 nr. 3 regulerer om barnet skal plasseres innad i familien etter at barnet er fraskilt sine foreldre. Det oppstår dermed et hull mellom BK art. 9 nr. 1, og BK art. 20.⁸⁸ Spørsmålet er derfor videre om BK art 20 smh. med art 9 nr.1 tilsier at BK art. 20 nr. 3 først kommer til anvendelse etter at det er avklart at det ikke er til barnets beste at det plasseres hos familiemedlemmer.

BK art. 30 og BK art. 8 nr. 1 ivaretas ved å plassere barnet innad i familien. Ved ei slik plassering kan barnet fortsette sitt kulturelle liv slik som før omsorgsovertakelsen. En helhetlig forståelse av konvensjonen taler dermed for en slik fortolkning av BK art 20.

Ifølge fortalen pkt. 5 er familien den naturlige ramme for alle sine medlemmers trivsel, herunder særlig barnas vekst og trivsel. Det taler for at barnet primært bør vokse opp i sitt familiemiljø. En fortolkning som tilsier at familieplassing først skal vurderes samsvarer

---

⁸⁶ *Ibid.*

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ Sanne Hofmann ”Hensynet til kultur – til barnets beste?- en analyse av 17 barnevernssaker om omsorgsovertakelse og plassering av minoritetsbarn” i *Kvinnerettslig skriftserie nr. 84*, Oslo 2010 s. 68.

støttes dermed av fortalen punkt 5.

BK art. 20 må på grunn av en helhetlig fortolkning av konvensjonen forstås slik at den først kommer til anvendelse etter at det er avklart at det ikke er til barnets beste å bo innad i sitt familiemiljø. Barneverntjenesten har dermed en plikt til å forsøke å finne et fosterhjem innad i barnets familie før andre alternative plasseringsmuligheter vurderes også etter barnekonvensjonen.

5.3.3 Plikten til å forsøke å finne fosterhjem i barnets nærmiljø

Etter fosterhjemforskriften § 4 plikter barneverntjenesten å ”alltid” vurdere om barnet kan plasseres innad i sitt ”nære nettverk”. Ordlyden i ”Nære nettverk” taler for at den gjelder venner av familien eller andre som har nær kontakt med familien, og som barnet har kjennskap til. Det taler for at barneverntjenesten har en plikt til å vurdere om barnet kan bo hos venner av familien.

Ordlyden i ”alltid” i fosterhjemforskriften § 4 annet ledd taler for at plikten til å forsøke å finne fosterhjem i barnets nærmiljø er omfattende. Om det aktuelle barnet kan plasseres i et slikt fosterhjem avhenger imidlertid av barnets egenart, og særskilte omsorgssituasjon jf. Bvl. § 4-1 første ledd.

Hva gjelder barnekonvensjonen så følger det av ordlyden i BK art. 20 nr. 3 annet ledd at det skal tas tilbørlig hensyn til ønsket om kontinuitet i barnets oppdragelse og hensyn til barnets etniske, religiøse og kulturelle bakgrunn når mulige plasseringssted vurderes. Av ordlyden kan det ikke dirkete utledes at barneverntjenesten har en plikt til å forsøke å finne et fosterhjem innad i barnets nærmiljø. Imidlertid vil det bli tatt tilbørlig hensyn til kontinuitet og barnets bakgrunn dersom barnet plasseres i et slikt fosterhjem, ettersom barnet da kan fortsette sitt kulturelle liv slik som tidligere.

Det følger av av FNs resolusjonen 64/142 Guidelines for the Alternative Care of Children at:

”All decisions concerning alternative care should take full account of the desirability, in principle, of maintaining the child as close as possible to his/her habitual place of residence, in order to (...)

minimize disruption of his/her educational, cultural and social life.⁸⁹”

Uttalelsen i resolusjonen taler for at det skal vurderes om barnet kan plasseres i nærheten av sitt opprinnelige hjem slik at omsorgsovertakelsen ikke avbryter barnet sitt kulturelle og sosiale liv. Det taler for at det skal vurderes om noen i barnets nettverk som bor i barnets nærområde kan være fosterhjem for barnet. Resolusjonen støtter opp om at BK art 20 nr. 3 også må tolkes slik at barneverntjenesten har en plikt til å vurdere om noen i barnets nettverk kan være fosterhjem.

5.3.4 Plikten til å forsøke å finne et plasseringssted med samme kulturell, religiøs og språklig tilhørighet som barnet.

5.3.4.1 Innledning

Ovenfor er det konkludert med at barneverntjenesten har en plikt til først å forsøke å finne fosterhjem innad i barnets familie, eller i barnets nærmiljø dersom det er til barnets beste. Plikten til å forsøke å finne fosterhjem innad i barnets familie gjelder imidlertid for alle barn, men for minoritet- og urfolksbarna vil denne plikten være svært viktig. Dette er barn som kan stå i fare for å miste sin kulturelle, religiøse eller språklige tilhørighet, dersom barnet plasseres utenfor familien eller nærmiljøet.

Imidlertid kan hensynet til barnets beste tale mot at barnet plasseres innad i familien, eller i familiens nettverk. Det kan for eksempel være tilfellet dersom barnet er utsatt for tvangsekteskap, eller vold fra flere familiemedlemmer eller at barnet selv ikke ønsker å bo innad i familien. I et slikt tilfelle må det vurderes om barnet kan plasseres i et fosterhjem utenfor familien og nettverket som har samme minoritets- eller urfolksbakgrunn som barnet jf. Bvl. § 4-15 første ledd og BK art. 20 nr. 3. Det skal behandles i det følgende.

5.3.4.2 Bvl. § 4-15 og BK art 20 nr. 3

Etter bvl. § 4-15 første ledd skal barnverntjenesten ved valg av plasseringssted foreta en helhetsvurdering der det blant annet legges ”*tilbørlig vekt*” på hensynet til ønsket om kontinuitet i barnets oppdragelse, og barnets etniske, kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn. Ordlyden i ”*tilbørlig vekt*” taler for at hensynene skal tillegges rimelig vekt ved valg av plasseringssted. Departementet uttaler i forarbeidene at disse hensynene er en del av den helhetsvurderingen som foretas ved vurderingen av hvilket plasseringssted som er til

---

⁸⁹ UN General Assembly resolution 18.12.2009 nr. 64/142 Guidelines for the Alternative Care of Children avsnitt 11.

barnets beste. Disse hensynene skal dermed ikke tillegges avgjørende vekt, ettersom det avgjørende er hva som er til barnets bestet.⁹⁰ Det taler for at hensynene tillegges vekt alt etter hvilke behov, og hvilken egenart barnet har.

I LB-2016-62995 uttaler lagmannsretten at: ”C synes å ha et bevisst forhold til sin afrikanske bakgrunn, og ved valg av fosterhjem vil det derfor være av betydning i hvilken utstrekning fosterhjemmet vil være i stand til å ivareta denne tilknytningen.⁹¹” Igjennom uttalelsen synes lagmannsretten å innfortolke et vilkår om at barnet må ha en bevisst tilknytning til sin bakgrunn for at hensynet til barnets minoritets- og urfolksbakgrunn skal tillegges vekt. Dersom et slik krav innfortolkes vil disse hensynene ikke tillegges vekt når barnet er lite, og ikke har et slikt bevisst forhold til sin bakgrunn. Et slikt krav vil dermed stride mot ordlyden i ”skal” i bvl. § 4-15, som tilsier at hensynene skal tillegges vekt generelt ved valg av plasseringssted. Et slikt krav kan dermed ikke innfortolkes.

Hensynet til kontinuitet i barnets oppdragelse og hensynet til barnets bakgrunn er inntatt i ordlyden for å synliggjøre BK art 20 nr. 3 i norsk rett.⁹² BK art 20 nr. 3 bidrar til å sikre barnets rett etter BK art. 8 nr. 1, og BK art. 30, se punkt 5.2. At BK art 20 nr. 3 bidrar til å sikre gjennomføringen av BK art 30 og BK art 8 kan tale for at barnet bør plasseres i et fosterhjem med samme kulturelle tilknytning som barnet selv.

Siden valg av fosterhjem avgjøres ut fra ei konkret helhetsvurdering er det imidlertid vanskelig å si generelt at BK art. 20 nr. 3 tolket i lys av BK art. 8 nr. 1 og BK art 30 taler for at et fosterhjem med samme bakgrunn burde velges. Det er vanskelig fordi alle barn er forskjellig og har ulik egenart og ulike behov som må tas hensyn til i vurderingen om hva som er til barnets beste jf. BK art. 3 nr.1 og bvl. § 4-1. Det kan likevel sies noe om forhold som kan indikere at hensynet til kontinuitet i barnets oppdragelse og hensynet til barnets bakgrunn bør tillegges stor vekt, slik at et fosterhjem med samme tilhørighet som barnet velges. Det kan også sies noe om hva som kan indikere at hensynene bør tillegges mindre vekt. Dette skal behandles nærmere i det følgende.

---

⁹⁰ Ot. prp. nr. 45 (2002-2003) om lov om endring i menneskerettsloven mv. (innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk lov) s. 45.

⁹¹ LB-2016-62995 (Borgarting) under overskriften ”Cs egenart og behov”.

⁹² Ot. prp. nr. 45 (2002-2003) s. 7.

5.3.4.3 Barnets alder

Små barn er i en fase hvor en tilknytning til sin minoritets- eller urfolksbakgrunn skal etableres. Større barn har derimot ofte fått en bevisst tilknytning til sin families bakgrunn. Spørsmålet er derfor i det følgende om små barns behov for å etablere en tilknytning til sin bakgrunn indikerer at barnet bør plasseres i et fosterhjem med samme minoritetsbakgrunn som barnet.

I helhetsvurderingen er barnets rett til å bevare sin kulturelle identitet et moment.⁹³ se punkt 4.2. Små barn vil lett miste muligheten til å bli kjent med sin kulturelle tilhørighet dersom det plasseres i for eksempel et etnisk norsk fosterhjem. Barnet mister også da muligheten til å bevare sin kulturelle identitet. Ved valg av fosterhjem til små barn som ikke har etablert en tilknytning til sin bakgrunn vil dette tale for hensynet til barnets kulturelle, religiøse og språklig bakgrunn tillegges stor vekt ved valg av plasseringssted.

BK art 30. Formålet til SP art 27 er å sikre overlevelse og fortsatt utvikling av den kulturelle, religiøse og sosiale identiteten til minoritetene.⁹⁴ BK art 30 er som nevnt i 3.3 utformet etter SP art 27, og har dermed samme formål. BK art. 20 nr. 3 smh. med BK art. 30 taler dermed for at hensynet til barnets bakgrunn må tillegges større vekt ved valg av fosterhjem for små barn, for å forhindre at barnet mister muligheten til å bli kjent med sin kultur, sin religion og sitt språk. Det taler for at hensynet til barnets minoritets- eller urfolksbakgrunn tillegges større vekt i vurderingen når barnet er lite, og at barnet derfor bør plasseres i et fosterhjem med samme kulturelle, religiøse eller språklige tilhørighet som barnet.

Barnets rett på kulturell identitet og formålet til BK art 30 tilsier dermed at hensynet til barnets bakgrunn bør tillegges større vekt slik at et fosterhjem med samme minoritetsbakgrunn som barnet velges.

Slik som nevnt innledningsvis har større barn ofte fått en bevisst tilknytning til sin minoritets- og urfolksbakgrunn. Barnets rett etter BK art. 30 og BK art. 8 nr. 1 kan dermed lettere ivaretas igjennom ulike tiltak, se punkt 5.4.3. Imidlertid kan det tenkes at større barn som er

---

⁹³ CRC General Comment No. 11 (2009) avsnitt 15 og CRC General Comment No. 14 (2013) avsnitt 55.

⁹⁴ CCPR General Comment No. 23 (1994): "Article 27 (Rights of Minorities) avsnitt 9 og Njål Høstmelingen, *internasjonale menneskerettigheter*, 2. Utgave, Oslo 2012 s. 335.

usikker og utrygg kan møte en identitetskonflikt dersom barnet plasseres i et etnisk norsk fosterhjem. Spørsmålet som behandles i det følgende er om eldre barn som er usikker på sin identitet bør plasseres i et fosterhjem med samme minoritets- eller urfolksbakgrunn som barnet.

Førstevoterendes uttalelser i Rt 1997 s. 170 belyser den identitetskonflikten som kan oppstå. Spørsmålet i saken var om en pakistansk gutt som var plassert i et etnisk norsk fosterhjem skulle tilbakeføres sine foreldre jf. Bvl. § 4-21. Førstvoterende viser til at det kan oppstå problemer eller konflikter av annen karakter enn ellers når barnet begynner å søke etter sin identitet. Videre uttaler førstvoterende at slike problemer kan forsterkes når barnet har en annen etnisk og kulturell opprinnelse enn fosterforeldrene.⁹⁵ Førstvoterende fant at dette blant annet talte for at barnet burde tilbakeføres sine foreldre.⁹⁶ Førstevoterendes uttalelser om identitetskonflikten som kan oppstå kan overføres på spørsmålet som behandles her. Bakgrunnen til det er at en slik identitetskonflikt kan indikere at også hensynet til til kontinuitet og barnets bakgrunn bør tillegges stor vekt ved valg av fosterhjem for større barn som er usikker.

I dommen var barnet imidlertid 6 år. Et eldre barn på 14-18 år vil ha opparbeidet seg en annen tilknytning enn et barn på 6 år, og er muligens tryggere på sin kulturelle, religiøse og språklige identitet. Et barn på 14-18 som er trygg på sin identitet kan ivaretas igjennom tilrettelegging dersom barnet plasseres i et fosterhjem med annen tilhørighet enn seg selv, eller på en institusjon.

Et mer usikkert og utrygt barn på 14-18 år vil muligens møte på samme identitetskonflikt som beskrevet i dommen dersom barnet plasseres i et fosterhjem med annen kulturell tilhørighet enn seg selv. I et slikt tilfelle taler det at barnet er usikker, og trenger kontinuitet for at det er til barnets beste at et fosterhjem med samme bakgrunn som barnet bør velges. Ved å velge et slikt fosterhjem vil barnet møte en kultur, språk og religion i det nye hjemmet som det allerede kjenner til.

---

⁹⁵ Rt 1997 s. 170 (s. 175).

⁹⁶ Rt 1997 s. 170 (s. 177).

5.3.4.4 Barnets religion

Når barneverntjenesten overtar omsorgen for barnet er det den daglige omsorgen som tildeles fosterforeldrene jf. bvl § 4-18 første ledd annet punkt. Av det kan det utledes at de biologiske foreldrene beholder et begrenset foreldreansvar etter omsorgsovertakelse. Ifølge forarbeidene må det sees hen til barnelova for å avgjøre hvilke spørsmål som faller inn under ”daglig omsorg” og ”foreldreansvar.”⁹⁷ Etter forarbeidene til barneloven faller innmelding i trossamfunn, og religiøs oppdragelse inn under foreldreansvaret.⁹⁸ Det tilsier at de biologiske foreldrene beholder bestemmelsesretten i spørsmål om religion. På bakgrunn av at foreldrene beholder bestemmelsesretten i spørsmål om religion er spørsmålet om et jødisk barn for eksempel bør plasseres i et jødisk fosterhjem.

Ifølge Q-1072B forutsettes spørsmålet om religiøs oppdragelse først og fremst løst ved valg av fosterhjem, men det påpekes at dersom barnet tilhører en religiøs minoritet vil det ikke alltid være mulig å finne et slikt fosterhjem.⁹⁹ Selv om det påpekes at det ikke alltid vil være mulig signaliserer dette at barneverntjenesten bør så langt som mulig forsøke å finne et jødisk fosterhjem til et jødisk barn slik at barnet kan få en jødisk oppdragelse dersom foreldrene ønsker dette.

I henhold til BK art. 14 nr. 2 jf. art 14 nr. 1 skal statene respektere foreldrenes rett og plikt til å veilede barnet om utøvelsen av rettigheter, herunder retten til religionsfrihet, i samsvar med barnets gradvise utvikling. Av det følger at barneverntjenesten må respektere foreldrenes rett til å veilede barnet i religiøse spørsmål. Ved å plassere et jødisk barn i et jødisk fosterhjem bidrar det til å ivareta foreldrenes rett etter BK art. 14 nr. 2, ettersom fosterforeldrene kan veilede barnet innenfor samme religion. Det indikerer at hensynet til barnets religiøse tilhørighet bør tillegges stor vekt ved valg av fosterhjem.

Både Q-1072B og BK art. 14 nr. 2 jf. 14 nr. 1 taler for at barn bør plasseres i fosterhjem med samme religiøse tilhørighet som seg. Imidlertid er det slik at barneverntjenesten kan havne i

---

⁹⁷ Ot.prp. nr. 44 (1991–1992) om lov om barneverntjenester (barnevernloven) s. 112.

⁹⁸ Ot.prp. nr. 104 (2008–2009) om lov om endringer i barnelova mv. (flytting, delt bosted, samvær, vold mv.) s. 16.

⁹⁹ Rundskriv Q-1072B ”Retningslinjer av 15 juli 2004 til lov om barneverntjenester av 17 juli 1992 nr. 100” kapittel 12 under deloverskriften: ”Religiøs oppdragelse”.

den situasjonen at det ikke finner et egnet fosterhjem til barnet med samme religiøse bakgrunn. Vanskene kan oppstå fordi barnet har en religion som få har i Norge, fordi det er mangel på fosterhjem med samme religiøse bakgrunn som barnet. I tillegg kan det være tilfellet at barnet selv ikke ønsker å bli plassert i et fosterhjem med samme religion som seg selv.

I tilfellet hvor barnet plasseres i et fosterhjem med annen religion er spørsmålet: ”Hvor langt skal foreldrenes ønsker tas hensyn til av barneverntjenesten?”. Det påpekes i Q-1072B at fosterforeldrene må ved utøvelsen av den daglige omsorg strekke seg langt som mulig for å imøtekomme, og legge til rette for at barnet får den religiøse oppdragelsen som de biologiske foreldrene ønsker.¹⁰⁰ Det taler for at foreldrenes ønsker skal tas hensyn til i stor grad.

Foreldrenes rett til å veilede barnet i religiøse spørsmål etter BK art. 14 nr. 2 taler også for at barneverntjenesten har en plikt til å legge forholdene til rette slik at foreldrene skal få en mulighet til dette. Imidlertid må Q-1072B og BK art. 14 nr. 2 jf. 14 nr. 1 sees i lys av hva som er til det konkrete barnets beste jf. Bvl. § 4-1 og BK art. 3 nr. 1. Dersom en jødisk gutt gir klart uttrykk for at han ikke vil være med på et jødisk arrangement selv om foreldrene hans ønsker det, eller hvis han reagerer psykisk og fysisk på ønsket om at han deltar trekker det i retning av at det ikke er til hans beste at foreldrenes ønsker følges.

Dersom foreldrenes religiøse veiledning eller ønsker skader barnets helsesituasjon eller optimale vil det stride mot barnets beste at foreldrenes ønsker følges. For eksempel hvis foreldrene ønsker at barnet ikke mottar blodoverføring da det strider mot deres religion, og blodoverføringen er nødvendig for å bedre barnets helsesituasjon vil det stride mot barnets beste at foreldrenes ønsker hensyntas.

Etter dette har barneverntjenesten en plikt til å ta hensyn til foreldrenes ønsker i stor grad, men hva som er til barnets beste er avgjørende for om foreldrenes ønsker følges.

5.3.4.5 Minoritetsbarns ulike bakgrunn

Noen minoritetsbarn har svært ulik religion, kultur og språk enn majoritetsbefolkningen, imens andre

---

¹⁰⁰ Rundskriv Q-1072B ”Retningslinjer av 15 juli 2004 til lov om barneverntjenester av 17 juli 1992 nr. 100” kapittel 12 under deloverskriften: ”Religiøs oppdragelse”.

har en bakgrunn som er mer likt majoritetsbefolkningens. Spørsmålet blir derfor i det følgende om barnets bakgrunn i tilfellet hvor barnet har en svært forskjellig bakgrunn fra majoritetsbefolkningen kan indikere at et fosterhjem med samme bakgrunn som barnet bør velges.

Dersom barneverntjenesten overtar omsorgen for et svensk barn, vil barnets kultur og religion stort sett samsvare med resten av majoritetsbefolkningen. I et slikt tilfelle kan ulike tiltak, for eksempel at barnet får ekstra undervisning på skolen i svensk ivareta barnets rett etter BK art 30. Imidlertid vil et muslimsk barn fra Somalia ha en helt annen kultur, språk og religion enn majoritetsbefolkningen. Det kan indikere at hensynet til kontinuitet og barnets bakgrunn burde tillegges større vekt ettersom barnets rettigheter etter BK art 30 vanskeligere kan ivaretas igjennom tiltak i et slikt tilfelle.

5.3.4.6 Foreldrekontakt

Ifølge bvl. § 4-15 og fosterhjemforskriften § 4 første ledd skal det vektlegges om det er mulig og ønskelig at barnet har samvær, og annen kontakt med foreldrene ved valg av plasseringssted. En omfattende samværsrett gir barnet mulighet til å utøve sin kultur, snakke sitt språk og sin religion sammen med foreldrene, noe som ivaretar barnets rett etter BK art. 30. Barnets rett til å ivareta sin kulturelle identitet etter BK art. 8 nr. 1 respekteres også ved ei slik plassering. Spørsmålet er derfor om en omfattende samværsrett kan tale for at hensynet til barnets minoritets- eller urfolksbakgrunn tillegges mindre vekt ved valg av fosterhjem.

Etter bvl § 4-19 skal fylkesnemnda ta stilling til omfanget av samværsretten når det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse etter § 4-12. Ifølge forarbeidene henger spørsmålet om samværsrett sammen med hvilken varighet vedtaket har, og hva som er målsetningen med vedtaket.¹⁰¹

Rt 1998 s 787 omhandlet spørsmålet om samvær, og er relevant da førstvoterende uttaler seg generelt om samværsrett ved kortsiktige og langsiktige plasseringer. Høyesterettsdommen det vises til er av eldre dato, men må vektlegges da rettstilstanden den gir uttrykk for er fulgt opp i Rt 2012 s 1832.¹⁰² Førstvoterende viser til NOU 1985: 18 på side 162. Deretter uttaler han at hvis omsorgsovertakelsen ansees midlertidig, og tilbakeføringen kan ventes å finne sted innen rimelig tid, bør det sørges for at kontakten holdes best mulig vedlike.¹⁰³ Det er tilsier hyppige

---

¹⁰¹ Ot.prp. nr. 44 (1991-1992) s. 51.

¹⁰² Rt 2012 s 1832 A (avsnitt 31).

¹⁰³ Rt 1998 s 787 A (s 792).

samvær.¹⁰⁴ I motsatt tilfelle tar samværene sikte på at barnet skal få kjennskap til sitt biologiske opphav med tanke på en eventuell senere tilknytning når barnet vokser til.¹⁰⁵ Det taler derimot for mer begrensede samvær.

Når det går lenge mellom hvert samvær blir det vanskeligere for barnet å opprettholde sin kulturelle, religiøse og språklige identitet kun igjennom samværsretten. Ved langsiktige plasseringer med begrensede samvær vil dermed ikke samværsretten ivareta barnets rett etter BK art 30 og art 8 nr. 1. Det tilsier at hensynet til kontinuitet i bvl. § 4-15 bør tillegges større vekt ved valg av fosterhjem, for å ivareta barnets rett etter BK art. 8 og BK art. 30.

Spørsmålet er videre om en omfattende samværsrett i mer kortsiktige plasseringer kan tale for at hensynet til barnets minoritets- eller urfolksbakgrunn tillegges mindre vekt.

Førstevoterendes uttalelser i Rt 1998 s. 787 om at det bør være hyppigere samvær i mer kortsiktige plasseringer taler for at hensynet til barnets etniske, kulturelle eller språklige bakgrunn kan ivaretas igjennom samværsretten.¹⁰⁶ Det taler for at hensynet til kontinuitet i barnets oppdragelse tillegges mindre vekt ved valg av plasseringssted jf. bvl. § 4-15 og BK art 20 nr. 3.

Hvor stort omfang samværsretten skal ha avgjøres ut fra hva som er til barnets beste jf. bvl. § 4-1. Barnets egenart og behov herunder dets alder, om barnet er sårbart eller robust, sykdom, utfordringer, reaksjoner på bruddet med foreldrene og forventede reaksjoner på samvær får dermed betydning for omfanget av samværsretten.¹⁰⁷ Dersom det blir vurdert dithen at det er til barnets beste å ha omfattende samvær kan det tale for at barnets rett etter BK art. 30 og BK art 8 nr. 1 ivaretas gjennom samværsretten. Det taler for at hensynet til kontinuitet i oppdragelse og barnets bakgrunn kan tillegges mindre vekt.

Samtidig vil plasseringens lengde være uavklart når vedtaket om omsorgsovertakelse fattes til tross for at det allerede ved omsorgsovertakelsen skal vedtas en plan for barnets omsorgssituasjon, jf. bvl. § 4-15 tredje ledd.¹⁰⁸ Denne usikkerheten taler mot at samværets

---

¹⁰⁴ Rt 1998 s 787 A (s 792).

¹⁰⁵ *Ibid.*

¹⁰⁶ *Ibid.*

¹⁰⁷ Lena R. L. Bendiksen og Trude Haugli, *Sentrale emner i Barneretten*, 1. Utgave, Oslo 2014 s. 248.

¹⁰⁸ Lena R. L. Bendiksen og Trude Haugli, *Sentrale emner i Barneretten*, 1. Utgave, Oslo 2014 s. 248.

omfang kan indikere at hensynet til kontinuitet og barnets bakgrunn skal veie mindre, ettersom det er usikkert om samværene blir så hyppig som først forutsatt.

I noen tilfeller kan det imidlertid tenkes at det ligger en antakelse om det vil være en mer kortvarig plassering. Likevel kan ulike forhold medføre at samværets omfang blir mindre en forutsatt. Barnets reaksjon på samværene kan for eksempel være negativ, og barnets behov kan endres i løpet av omsorgsovertakelsen. Barnets behov kan endres slik at behovet for ro og stabilitet i et nytt hjem uten hyppig kontakt med foreldrene økes. Usikkerheten rundt barnets reaksjon på samvær, og barnets behov taler mot at hensynet til barnets minoritets- eller urfolksbakgrunn tillegges mindre vekt ved valg av fosterhjem.

Til tross for at hyppigheten av samvær økes ved mer kortsiktige plasseringer, taler usikkerheten rundt barnets reaksjon på samvær, og barnets behov imot at barnets minoritet og urfolksbakgrunn tillegges mindre vekt ved valg av fosterhjem. Ved å velge et fosterhjem med samme bakgrunn som barnet uavhengig av omfanget av samvær vil barnets rett etter BK art. 30 og BK art. 8 nr. 1 være sikret selv om omfanget av samvær endrer seg. Hensynene kan dermed ikke tillegges mindre vekt ved valg av plasseringssted, selv om det er forutsatt en omfattende samværsrett.

5.3.4.7 Barnets egne synspunkter

I en sak hvor barneverntjenesten for eksempel har overtatt omsorgen for et kvensk barn på 12 år, vil barnets uttalelse om hva hun ønsker bidrar til å opplyse hva som er til hennes beste jf. BK art. 12 jf. BK art 3 nr. 1, se punkt 4.2 og 4.3. For eksempel kan hun selv komme med uttalelser om at hun ønsker å bo i et fosterhjem hvor hun kan snakke kvensk, og følge de kvenske tradisjonene. En slik uttalelse taler for at jenta vil trives i et fosterhjem hvor hun kan fortsette sitt kulturelle og språklige liv slik som før, og at hensynene dermed bør tillegges stor vekt.

Motsatt kan jenta gi uttrykk for at hun ikke ønsker å bo i et kvensk fosterhjem, og at hun ikke vil ha noe mer med kulturen å gjøre. I et slikt tilfelle kan det tale for at barneverntjenesten burde tillegge hensynet til kontinuitet i barnets oppdragelse mindre vekt, og forsøke å finne et fosterhjem med annen kulturell bakgrunn.

Jentas uttalelser ville i dette eksempelet bli tillagt stor vekt da hun er 12 år jf. bvl. § 6-3 første ledd siste punktum. Dersom hun hadde vært yngre, for eksempel 5 år, ville vekten måtte

tilpasses hennes modenhet og hennes evne til å danne sine egne synspunkter jf. Bvl. § 4-1 annet ledd jf. fosterhjemforskriften § 4 siste ledd

5.3.4.8 Barnets særskilte omsorgssituasjon.

I noen tilfeller taler barnets rett til å bevare sin kulturelle identitet i retning av at hensynet til ønsket om kontinuitet i barnets oppdragelse og barnets bakgrunn bør tillegges stor vekt, mens barnets rett til omsorg taler mot ei slik plassering. For å belyse dette nærmere benyttes følgende eksempel: Barneverntjenesten skal finne et egnet plasseringssted for A som har romanibakgrunn. A er fire år og et svært sårbart og usikkert barn. Hun har derfor et særskilt behov for stabilitet og ro. A har store problemer med å få sove om nettene og usikkerheten gir A psykiske utfordringer i hverdagen. Barneverntjenesten vurderer det dithen at hun ikke kan plasseres innad i familiens eller dets nettverk da familien har visst liten forståelse for As omsorgsbehov. Barneverntjenesten har også forsøkt å vurdere andre innenfor romanikulturen men finner ingen egnede fosterhjem som kan ivareta hennes behov. Barneverntjenesten beslutter dermed å plassere A i et norsk fosterhjem som kan ivareta barnets særskilte omsorgsbehov.

En plassering i et slik fosterhjem vil imidlertid ikke ivareta As rett til å praktisere kultur og språk sammen med andre medlemmer av romanifolket jf. barnets kollektiv rettighet etter BK art 30. Ved ei slik plassering kan hun i praksis bli forhindret til å bli kjent med sin kultur, og lære seg morsmålet sitt. Barnets rett til å bevare sin kulturelle identitet etter BK art 8 nr. 1 kan dermed bli krenket i et slikt tilfelle.

A har samtidig rett til omsorg etter art 3 nr. 2, og en rett til å bli plassert i et fosterhjem som er til hennes beste jf. bvl. § 4-1 første ledd og BK art. 3 nr. 1. Det taler for at det i utgangspunktet oppstår en kollisjon mellom barnets rett etter BK art. 8 nr. 1 samt BK art. 30 og barnets rett til omsorg etter BK art 3 nr. 2.

BK art. 30, art. 8 og art. 3 nr. 2 må imidlertid tolkes i lys av hva som er til barnets beste jf. BK art. 3 nr. 1, se punkt 4.1. Det følger av at BK art. 3 nr. 1 at hensynet til barnets beste skal være grunnleggende ved alle handlinger som gjelder barn, og må dermed tillegges stor vekt ved valg av plasseringssted.

I vurderingen av hva som er til barnets beste må barnets rett til kulturell og religiøs identitet veies opp mot barnets rett til omsorg. Barnekomitéen uttaler i GC 14 at hensikten med å vurdere, og bestemme hva som er det beste for barnet er å sikre en full og effektiv utnyttelse

av de rettigheter som følger av barnekonvensjonen. I tillegg er hensikten ifølge barnekomitéen å sikre en helhetlig utvikling av barnet.¹⁰⁹ Ut fra uttalelsen utledes at det foreligger et krav om å optimalisere barnets rettigheter. Barnets rett til omsorg etter BK art 3 nr. 2 må sees i sammenheng med barnets rett til optimal utvikling etter BK art. 6 nr. 2, ettersom retten til omsorg er en forutsetning for As utviklingsmuligheter, herunder utvikling av en kulturell identitet.¹¹⁰ Barnets rett til omsorg er dermed en grunnleggende forutsetning for barnets utvikling.¹¹¹ Det taler for at barnets rett til omsorg må gå foran barnets rett til kulturell og religiøs identitet ved valg av plasseringssted.

Den grunnleggende funksjonen barnets rett til omsorg har må dermed veie tyngre i vurderingen av hva som er til barnets beste. Barnet kan dermed plasseres i et fosterhjem med annen kulturell bakgrunn dersom det er nødvendig for å ivareta barnets omsorgsbehov.

Selv om barnet plasseres i et fosterhjem med annen kulturell bakgrunn eller på en institusjon, for å ivareta barnets behov for omsorg har barneverntjenesten likevel en plikt til å ivareta barnets rett etter BK art. 30 jf. art 4 første punkt.. Det skal behandles nærmere i punktet under. Først skal akutt plasseringer, og lovlige begrensinger ved gjennomføringen av barnevernets plikt etter bvl. § 4-15 første ledd, og BK art 20 nr. 3 behandles.

5.3.5 Akuttplasseringer

Når barnevernadministrasjonens leder, eller påtalemyndigheten fatter vedtak etter bvl. § 4-6 annet ledd plasseres barnet midlertidig i et beredskapshjem, eller på en barneverninstitusjon.¹¹² Et slikt akuttvedtak kjennetegnes av at barnet befinner seg i en akutt krisesituasjon, og har derfor et særskilt behov for oppfølging. Ved et slik akuttvedtak kan barnet ha behov for ro, stabilitet og en mulighet til å bearbeide traumatiske opplevelser. I et slikt tilfelle vil den akutte situasjonen tilsi at barneverntjenesten ikke har mulighet til å planlegge omsorgsovertakelsen på samme måte som tilfellet hvor situasjonen ikke er akutt.

Barnets rett til omsorg er en mer grunnleggende rettighet enn barnets rett til kulturell og religiøs

---

¹⁰⁹ CRC general comment no. 14 (2013) avsnitt 82.

¹¹⁰ Elisabeth Gording Stang, "Barns rett til familie og omsorg, særlig om barnevernet" i *Barnekonvensjonen – barns rettigheter i Norge*, 3 utgave. Oslo 2016 s. 165-194 (s. 178).

¹¹¹ *Ibid.*

¹¹² Rundskriv Q-28/2010 Retningslinjer for statlige familiehjem og beredskapshjem – om ansvarsfordeling og krav til kompetanse av 24. februar 2010 punkt 1.2 og 3.1.

identitet.¹¹³ Barnets særskilte behov for omsorg og stabilitet må i derfor et slikt tilfelle gå foran barnets rett til kulturell identitet og muligheten til å utøve kultur, religion og språk sammen med andre medlemmer av sin minoritets- eller urfolksgruppe.

Beredskapshjem er imidlertid ment å håndtere barn i krisesituasjoner, og være midlertidig frem til en mer langsiktig løsning er funnet.¹¹⁴ Barnets rett etter BK art. 30 og barnets rettighet til å bevare sin kulturelle identitet etter BK art. 8 nr. 1 blir dermed mer sentral i vurderingen av hva som skal være den langsiktige løsningen.

5.3.6 Mangel på fosterhjem

Departementet uttaler i forarbeidene til bvl. § 4-15 at det kan være umulig å finne fosterhjem med samme religion eller kultur som barnet i enkelte tilfeller.¹¹⁵ Uttalelsen sees i sammenheng med at BK art 20 er en økonomisk, sosial og kulturell rettighet.¹¹⁶

Etter BK art 4 andre punktum følger det at når det gjelder slike rettigheter skal statene ”...undertake such measures to the maximum extent of their available resources....” Av ordlyden utledes at det skal treffes tiltak i størst mulig utstrekning innenfor de ressurser som er til rådighet for å gjennomføre barnets rett etter BK art 20 nr. 3. Det er alminnelig antatt at ”resources” forstås som både økonomiske og menneskelige ressurser.¹¹⁷ Det taler for at bvl. § 4-15 tolkes slik at dersom barneverntjenesten ikke finner et fosterhjem med samme bakgrunn som barnet kan barnet plasseres i for eksempel et norsk fosterhjem.

Mangelen på fosterhjem med samme minoritet og urfolksbakgrunn som barnet fører til at barneverntjenesten i enkelte tilfeller må plassere barnet i et fosterhjem med annen minoritets- eller urfolksbakgrunn selv om det ikke er det beste for barnet. Den ideelle situasjonen, og den faktiske situasjonen samsvarer dermed ikke.

Barnekomitéen uttaler imidlertid i General Comment No. 19 at ordlyden i BK art. 4 andre

---

¹¹³ Elisabeth Gording Stang, ”Barns rett til familie og omsorg, særlig om barnevernet” i *Barnekonvensjonen – barns rettigheter i Norge*, 3 utgave. Oslo 2016 s. 165-194 (s. 178).

¹¹⁴ Rundskriv Q-28/2010 Retningslinjer for statlige familiehjem og beredskapshjem – om ansvarsfordeling og krav til kompetanse av 24. februar 2010 punkt 3.1.

¹¹⁵ Ot. prp. nr. 45 (2002-2003) s. 45.

¹¹⁶ Ot. prp. nr. 45 (2002-2003) s. 11.

¹¹⁷ Lucy Smith ”FNs konvensjon om barnets rettigheter” i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, 3 utgave, Oslo 2016 s. 17-30 (s. 20).

punkt forstås slik at statene må vise at de har gjort en stor innsats for å mobilisere, fordele og bruke budsjettmidler for å oppfylle barnets økonomiske sosiale og kulturelle rettigheter.¹¹⁸ Det uttales videre at gjennomføringen av økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter ofte vil påvirke barnets mulighet til å utøve sine politiske og sivile rettigheter og visa versa.¹¹⁹ En manglende oppfyllelse av BK art 20 nr. 3 vil påvirke barnets rett etter BK art. 30 og BK art. 8. Norge må derfor gjøre en stor innsats for å sørge for at barnet blir plassert i et fosterhjem med samme tilhørighet som barnet i de tilfellene barnets beste taler for det, jf. BK art. 3 nr.1.

Norge et rikt land, og det er vanskelig å tenke seg til at mangel på økonomiske ressurser kan begrunne at Norge ikke kan tilby fosterhjem med samme kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn som barnet.¹²⁰ Det er imidlertid ofte mangelen på menneskelige ressurser og ikke den økonomiske situasjonen som medfører at det er mangel på fosterhjem med minoritets- eller urfolksbakgrunn.¹²¹

For å oppfylle barnets rett etter BK art 20 nr. 3 må dermed flere fosterhjem rekrutteres, og Norge må gjøre en stor innsats igjennom å bruke økonomiske midler for å oppfylle barnets rett etter BK art 20 nr. 3.¹²² Mangelen på slike fosterhjem kan forhindres ved å fremme tiltak som kan bidra positivt i rekrutteringen av fosterhjem med ulik kulturell bakgrunn, for eksempel ved å jobbe aktivt mot vegringen noen minoritetsgrupper har mot å påta seg fosterhjemsoppdrag. I tillegg må barneverntjenesten gjøre en stor innsats for å sørge for at de besitter kulturell kompetanse for å kunne gjøre en tilstrekkelig faglig vurdering av fosterhjemmet jf. Bvl. § 1-4.

---

¹¹⁸ CRC General Comment No. 19 (2016) on public budgeting for the realization of children's rights (art.4) avsnitt 30.

¹¹⁹ CRC General Comment no. 19 (2016) avsnitt 31.

¹²⁰ Lucy Smith "FNs konvensjon om barnets rettigheter" i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, 3 utgave, Oslo 2016 s. 17-30 (s. 20).

¹²¹ www.ralingen.kommune.no/fosterhjemkampanje-har-du-rom-for-en-til.5794684-314163.html (01.01.2017).

www.nrk.no/vestfold/vil-ha-flere-fosterforeldre-med-minoritetsbakgrunn-1.12091583 (01.01.2017)

¹²² CRC General Comment no. 19 (2016) avsnitt 31.

5.4 Tilfellet når barnet plasseres i et fosterhjem med annen kulturell, religiøs og språklig tilhørighet

5.4.1 Innledning

I det følgende skal det sees nærmere på tilfellet når for eksempel et kvensk barn plasseres i en etnisk norsk familie eller på en institusjon. Herunder skal det sees nærmere på hvilken plikter barneverntjenesten har ovenfor minoritets- eller urfolksbarn som plasseres i et fosterhjem uten samme kulturelle, religiøse eller språklig tilhørighet som barnet, eller på en institusjon.

5.4.2 Barnevernets plikter ovenfor minoritets- og urfolksbarn plassert i etniske norske fosterhjem

I tilfellet hvor minoritets eller urfolksbarnet plasseres i et etnisk norsk fosterhjem blir spørsmålet: ”Hvilken plikter har barneverntjenesten ovenfor minoritets- eller urfolksbarnet for å bevare barnets rett til å ivareta tilknytningen til sin bakgrunn?”.

Ordlyden i BK artikkel 30: ”...not be denied the right...” taler for at BK art. 30 sikrer at barn av minoriteter og urbefolkning får en lik rett som barn av majoritetsbefolkningen til å utøve kultur, språk og religion.¹²³ Ordlyden taler videre for at statene har enn passiv beskyttelsesplikt. Imidlertid følger det av General Comment No. 11 at bestemmelsen må tolkes i lys av menneskerettighetskomiteenes generelle kommentar til SP art 27.¹²⁴ Av denne følger at BK art 30 tolkes dithen at den gir positive rettigheter. Staten er dermed forpliktet til å gi positiv særbehandling til enkelte grupper barn slik at barna får gjennomført sine rettigheter etter konvensjonen.¹²⁵ Dette for å unngå reell ulikhet mellom for eksempel norske og pakistanske barn som er under barnevernets omsorg, eller å utjevne bestående forskjeller mellom gruppene.¹²⁶ På denne måten sikres barnets rett til ikke-diskriminering etter art. 2 nr. 1.

---

¹²³ Hadi Strømmen Lile “Barn av minoriteter og urfolk” i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016, s. 357 – 372 (s.362).

¹²⁴ General Comment No. 11 (2009) avsnitt 17 og CCPR General Comment No. 23 (1994): ”Article 27 (Rights of Minorities) avsnitt 6.1.CRC.

¹²⁵ Hadi Strømmen Lile “Barn av minoriteter og urfolk” i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016, s. 357 – 372 (s.364).

¹²⁶ Hadi Strømmen Lile “Barn av minoriteter og urfolk” i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016, s. 357 – 372 (s.364).

Barnets rett etter BK art. 30 kan sikres ved en positiv særbehandling av minoritets- og urfolksbarn som er under barnevernets. Med en positiv særbehandling menes at barneverntjenesten igangsetter positive tiltak. Barnekomitéen uttaler I GC 11 at spesielt i de tilfellene et urfolksbarn er plassert i et fosterhjem eller på institusjon utenfor sitt samfunn skal staten treffe tiltak for å sikre at barnet kan opprettholde sin kulturelle identitet.¹²⁷ Selv om uttalelsen retter seg mot urfolksbarn er den også relevant for minoritetsbarn, ettersom de møter tilnærmet samme utfordringer med å få praktisert kultur og språk som urfolksbarna. Uttalelsen er derfor relevant ovenfor minoritetsbarn. Ifølge uttalelsen plikter barneverntjenesten å igangsette tiltak ovenfor disse barna for å ivareta barnets rett etter BK art. 30.

Ifølge BK art. 30 er det barnets rett ”to enjoy his or her own culture, to profess and practise his or her own religion, or to use his or her own language” som skal sikres igjennom tiltak. En naturlig forståelse av ”own religion” tilsier at det er barnets mulighet til å praktisere den religionen barnet er født inn i, for eksempel Islam eller Jødedom. På samme måte må ”own language” tolkes dithen at det gjelder barnets morsmål, for eksempel arabisk eller hebraisk. ”Own culture” må videre forstås som den kulturen barnet er født inn i, for eksempel den samiske kulturen eller den kvenske kulturen. Tiltakene barneverntjenesten plikter å igangsette er dermed tiltak som gjør det mulig for barnet å praktisere den religionen det er født inn i, sitt morsmål og nyte sin kultur.

GC 11 gir ikke eksempler på tiltak som barneverntjenesten kan foreta ovenfor barnet. Ettersom tiltakene skal sikre at barnet kan bevare sin kulturelle, religiøse og språklige identitet kan eksempler være at fosterforeldrene får undervisning om barnets språk og kultur, barnet får gå i for eksempel kvensk barnehage,¹²⁸ eller at barnet får sammen med fosterforeldrene eller en tillitperson delta i religiøse ritualer eller tradisjoner. I tillegg kan barnet for eksempel få tilbud om å gå i samisk barnehage dersom det er mulig, eller få undervisning i samisk språk og kultur i den barnehagen han går i.

---

¹²⁷ CRC General Comment No. 11 (2009) avsnitt 48.

¹²⁸ Susann Funderud Skogvang, ”samiske barnevernsbarn rettigheter – noen betraktninger om retten til språk og kultur”, *Retts hjelp fra kyst til vidde, Festskrift til Jusshjelpa i Nord-Norge 20 år 2009* s. 283-308 (s. 298).

Imidlertid må det i hver enkelt sak vurderes om det er til barnets beste at tiltak igangsettes, jf. BK art 30 jf. BK art 3 nr. 1. Det kan for eksempel tenkes tilfeller hvor barnet har såpass stor atferdsproblematikk at det ikke er til barnets beste der og da at kultur, religion og språk prioriteres. Det kan for eksempel gjelde barn som plasseres i familiehjem på grunn av særskilte behov, herunder lærevansker, atferdsvansker, emosjonelle vansker eller fysiske eller psykiske funksjonsevne.¹²⁹ I et slikt tilfelle må likevel tiltak igangsettes når barnet er klar for det, slik at barnets rettigheter etter BK art 30 ivaretas. Det kan også tenkes at barnet selv ikke ønsker å ha noe med kulturen og gjøre. I et slikt tilfelle må barneverntjenesten respektere barnets valg, alt etter barnets alder og modenhet jf. bvl. § 6-3 første ledd og § 4-1 annet ledd og BK art. 12.

5.4.3 Samværsrett i tilfellet hvor barnet plasseres i et etnisk norsk fosterhjem

Ovenfor er det lagt til grunn at barneverntjenesten plikter å igangsette tiltak ovenfor minoritets- og urfolksbarn som plasseres i et norsk fosterhjem, eller på en institusjon. Spørsmålet som skal behandles i det følgende er om BK art. 30 kan tale for en mer omfattende samværsrett mellom barnet, og foreldrene i et slikt tilfelle.

Det rettslige utgangspunktet er Bvl § 4-19. Ifølge ordlyden i bvl. § 4-19 første ledd har barnet rett til samvær med foreldrene, med mindre annet er bestemt. Bvl § 4-19 må imidlertid sees i sammenheng med bvl. § 4-1. Hvilken omfang samværsretten skal ha avgjøres dermed ut fra en konkret helhetsvurdering der det avgjørende er hva som er til barnets beste. Etter forarbeidene må hvilken verdi det kan ha for barnet at kontakten med de biologiske foreldre opprettholdes i første rekke vektlegges.¹³⁰ For barn av minoriteter eller urfolk som plasseres i et fosterhjem uten samme minoritets eller urfolksbakgrunn som seg selv vil samvær med foreldrene ha en egenverdi da det bidrar til å opprettholde og utvikle barnets tilknytning til dets kultur. Det indikerer at det burde settes en mer omfattende samværsrett i et slikt tilfelle.

Ifølge BK art 9 nr. 3 skal barnets rett til å opprettholde en personlig forbindelse og direkte kontakt med foreldrene regelmessig respekteres dersom barnet er atskilt fra en eller begge foreldrene. I tilfellet der barnet er plassert i et hjem hvor det er praktisk umulig for barnet å

---

¹²⁹ Rundskriv Q-28/2010 Retningslinjer for statlige familiehjem og beredskapshjem – om ansvarsfordeling og krav til kompetanse av 24. februar 2010 punkt 3.1.

¹³⁰ Ot.prp. nr. 44 (1991-92) s. 112.

praktiskere sin kultur vil en mer omfattende samværsrett sikre at barnet ikke blir nektet å utøve kulturen. BK art. 30 kan taler dermed for at en mer omfattende samværsrett fastsettes i et slikt tilfelle.

For å ivareta barnets rettigheter etter BK art. 30 kan samvær mellom barnet og foreldrene være et tiltak som kan igangsettes for å sørge for at barnet får for eksempel praktisert sitt språk. Det indikerer at BK art 30 kan tale for en mer omfattende samværsrett.

Retten til samvær må imidlertid tolkes i lys av hva som er til barnets beste jf. BK art. 3 nr. 1. BK art 30 inngår som et moment i helhetsvurderingen, og kan tale for en mer omfattende samværsrett når barnet plasseres i et norsk fosterhjem. Imidlertid vil hvor stor vekt BK art. 30 skal tillegges måtte avgjøres ut fra en konkret helhetsvurdering, der hva som er til barnets beste er avgjørende.

5.4.3.1 Nektelse av samvær

Det følger av bvl. § 4-19 annet ledd at fylkesnemnda kan bestemme at det av hensyn til barnet ikke skal være samvær mellom barnet og foreldrene. Ordlyden i ”*hensyn til barnet*” taler for at det avgjørende vil være om det er til barnets beste. BK art 9 nr. 3 har også en reservasjon ettersom ordlyden legger til grunn at foreldrenes regelmessige kontakt med barnet skal respekteres så fremst det er til barnets beste. Det er dermed ikke tvilsomt at samvær kan nektes dersom barnets beste tilsier at det ikke skal være samvær.

BK art 30 må tolkes i lys av hva som er til barnets beste jf. BK art 3 nr.1. Det taler for at BK art 30 ikke kan sette en skranke mot at samværsrett nektes . Det er likevel interessant å se på hvilken vekt hensynet til barnets kulturelle identitet, og barnets mulighet til å utøve og praktisere kultur, religion og språk har i vurderingen om samvær skal nektes.

Rt 2014 s 976 A omhandlet nektelse av samvær i en sak der barnet tilhørte romfolket på grunn av faren for bortføring. Barnet var plassert i et norsk fosterhjem. Dommer er avsagt i nyere tid og uten dissens, og må derfor tillegges stor vekt. Førstvoterende går først igjennom ordlyden i BK art. 30 og rammekonvensjonen art 5.¹³¹ Deretter konkluderer Høyesterett med at det i utgangspunktet ikke er til barnets beste at samvær nektes.¹³² Konklusjonen ble begrunnet med at om samvær mellom mor og barn nektes vil det lett frata barnet muligheten

---

¹³¹ Rt 2014 s. 976 A (avsnitt 39).

¹³² Rt 2014 s. 976 A (avsnitt 40).

til å bli kjent med og oppleve kulturen det er født inn i.¹³³ Videre uttaler førstvoterende at det dermed skal spesielle og sterke grunner til for å nekte samvær i et slikt tilfelle.¹³⁴ Av dommen utledes at barnets rett etter BK art 30 til å utøve sin kultur sammen med sin mor, og barnets rett til å bli kjent med sin kulturelle identitet tilsier at det skal spesielle og sterke grunner til for å nekte samvær i et slikt tilfelle

I dommen ble bortføringsfaren ansees som en slik spesiell og sterk grunn, men førstvoterende kunne ikke ut fra faktum konkludere med at en slik bortføringsfare forelå.

Hensynet til barnets kulturelle identitet, og barnets mulighet til å utøve og praktisere kultur, religion og språk tilsier dermed at det skal sterke grunner for å nekte samvær i et slikt tilfelle.

5.4.4 Barn med alvorlig atferdsproblematikk og barn som står i fare for å bli utnyttet til menneskehandel

Dersom barnet har en alvorlige atferdsproblematikk kan barneverntjenesten treffe vedtak som er direkte rettet mot barnet jf. bvl. § 4-24 første ledd. Det samme kan barneverntjenesten gjøre dersom det foreligger en fare for at barnet blir utnyttet til menneskehandel etter bvl. § 4-29 tredje ledd jf. annet ledd eller fjerde ledd. Disse tiltakene er rettet mot barnet, og det foretas dermed ikke noe omsorgsovertakelse.¹³⁵ Barnet vil i et slikt tilfelle bli plassert på en egnet institusjon jf. bvl. § 4-24 første ledd og bvl. § 4-29 første ledd. Foreldrene vil imidlertid ha den formelle omsorgen og kan selv bestemme besøksomfanget. Barnets rett etter BK art. 8 nr. 1 og BK art. 30 vil i et slikt tilfelle være ivaretatt ettersom det har mulighet til å praktisere sin kultur sammen med foreldrene. Imidlertid dersom foreldrene igjennom kontakt med barnet motarbeider formålet med plasseringen, eller skaper en uholdbar situasjon for barnet kan fylkesnemnda treffe vedtak etter bvl. § 4-12.¹³⁶ Det samme gjelder dersom det er foreldrene selv som har skyld i at barnet står i fare for å utnyttes til menneskehandel.

Minoritets og urfolksbarn med alvorlig atferdsproblematikk eller minoritet og urfolksbarn der det er fare for at de blir utsatt for menneskehandel har likevel rett til ikke å bli nektet å utøve sin kultur, språk og religion etter BK art 30. Dersom det er tilfellet at fylkesnemnda treffer vedtak om omsorgsovertakelse etter § 4-12 bokstav a, og barnet er plassert på en slik

---

¹³³ *Ibid.*

¹³⁴ *Ibid.*

¹³⁵ Lena R. L. Bendiksen og Trude Haugli, *Sentrale emner i Barneretten*, 1 utgave, Oslo 2014 s. 244.

¹³⁶ Lena R. L. Bendiksen og Trude Haugli, *Sentrale emner i Barneretten*, 1 utgave, Oslo 2014 s. 245.

institusjon og nektes samvær med foreldrene vil det i praksis føre til at barnet blir nektet å praktisere kultur, religion og sitt morsmål.

Eksempelet med Ahmad på 14 år som er muslim og fra Somalia kan belyse dette. Ahmad har over lengre tid brukt rusmidler og har finansiert rusmisbruket ved å begå alvorlig kriminalitet sammen med sine venner. Barneverntjenesten har derfor besluttet å plassere Ahmad i en institusjon etter bvl. § 4-24 annet ledd. Det blir like etter fattet vedtak om omsorgsovertakelse etter § 4-12 bokstav a på grunn av at foreldrene motarbeider plasseringens formål når de besøker ham. Institusjonen befinner seg langt unna det somaliske miljøet, og personalet på institusjonen er ikke kjent med deres språk og kultur. Spørsmålet blir da om BK art 30 er krenket ved å plassere han på en slik institusjon.

Det at Ahmad plasseres på en institusjon hvor han ikke kan praktisere eller utøve sin kultur eller snakke sitt språk sammen med andre fra somalimiljøet taler for at hans rettigheter etter BK art 30 er krenket.

Samtidig må BK art. 8 nr. 1 og BK art. 30 tolkes i lys av BK art 3 nr.1. Det følger av GC 11 at barnets kollektive og kulturelle rettigheter må tas i betraktning når en skal komme frem til hva som er til Ahmads beste i dette tilfelle.¹³⁷ Likevel må hans behov for omsorg, trygghet og helsehjelp veie tyngre.¹³⁸ BK art 3 nr. 1 taler for at BK art 30 må tolkes innskrenkende i et slikt tilfelle, slik at BK art 30 ikke setter en skranke for ei slik plassering.

BK art. 8 nr. 1 og BK art. 30 må videre tolkes i sammenheng med barnets rett til optimal utvikling jf. BK art 6 annet ledd. Uten kvalifisert faglig hjelp på en egnet institusjon vil ikke Ahmad kunne utvikle seg optimalt. Det taler for at BK art. 8 nr. 1 og BK art. 30 må tolkes innskrenkende i et slikt tilfelle slik at den ikke setter en skranke for ei slik plassering.

Ettersom BK art 3 nr. 1 og BK art. 6 taler for at artikkelene må tolkes innskrenkende i et slikt tilfelle kan Ahmad plasseres på en slik institusjon.

---

¹³⁷ CRC General Comment No. 11 (2009 avsnitt 31).

¹³⁸ Elisabeth Gording Stang, "Barns rett til familie og omsorg, særlig om barnevernet" i *Barnekonvensjonen – barns rettigheter i Norge*, 3 utgave. Oslo 2016 s. 165-194 (s. 178).

5.5 Samiske barn og barn av nasjonale minoriteter

Ifølge grl. § 108 påligger det statenes myndigheter å legge ”forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.” Etter ordlyden gir bestemmelsen uttrykk for et prinsipp om at norske myndigheter har et ansvar for opprettholdelse og utvikling av den samiske kulturen. Ifølge forarbeidene retter denne forpliktelsen seg først og fremst mot regjeringen og stortinget, men den kan få betydning for hvordan lover tolkes.¹³⁹ Uttalelsene i forarbeidene er rettet mot tidligere grl. § 110 a, men må også gjelde for nye grl. § 108 ettersom denne delen av ordlyden ikke er endret.

Ovenfor er det lagt til grunn at språk og kultur best ivaretas dersom barnet plasseres i et fosterhjem med samme kulturelle bakgrunn som barnet selv. At myndighetenes er forpliktet til å legge ”forholdene til rette” for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, kultur og samfunnsliv kan derfor tale for at myndighetene har en sterk forpliktelse til å rekruttere samiske fosterhjem. At denne forpliktelsen er inntatt i grunnloven taler videre for at rekruttering av samiske fosterhjem må prioriteres i større utstrekning enn det som gjøres i dag.¹⁴⁰

Den tradisjonelle samiske familien er annerledes enn den typiske norske familien, ettersom gudforeldre og navnesøsken spiller en større rolle i oppdragelsen av barnet.¹⁴¹ Omsorgen for samiske barn er i tillegg ofte basert på familien som en helhet. Samiske barns familiemiljø er dermed større, og det kan derfor stilles spørsmål ”familie” i fosterhjemforskriften § 4 må tolkes utvidende slik at barneverntjenesten alltid har en plikt til å undersøke om slektninger i tillegg til gudforeldre og navnesøsken kan fungere som fosterhjem for barnet før andre alternativ vurderes.

Ordlyden i fosterhjemforskriften § 4 ”familie” tolket i lys av grl. § 108 tilsier at begrepet skal tolkes utvidende slik at gudforeldre og navnesøsken faller inn under ordlyden. Ved ei slik

---

¹³⁹ Dok. nr. 16 (2011-2012) Rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven s. 215

¹⁴⁰ NOU 2016: 18 s. 153.

¹⁴¹ Susann Funderud Skogvang, ”samiske barnevernsbarn rettigheter – noen betraktninger om retten til språk og kultur”, *Retts hjelp fra kyst til vidde, Festskrift til Jusshjelpa i Nord-Norge 20 år 2009* s. 283-308 (s. 292)

fortolkning har barnverntjenesten flere plasseringsmuligheter for det samiske barnet innad i den samiske kulturen. Det taler for at ”familie” må tolkes utvidende i samiske barns tilfelle.

Ved å innta ”nære nettverk” i ordlyden i fosterhjemforskriften § 4 sikres imidlertid at navnesøsken og gudforeldre vurderes som fosterhjem til barnet. Dette ettersom navnesøsken og gudforeldre er personer barnet kjenner, og som barnet har hatt kontakt med gjennom sin oppvekst.

Spørsmålet blir videre om ”*Family environment*” i barnekonvensjonen art. 20 nr. 1 skal tolkes utvidende slik at navnesøsken og gudforeldre faller inn under ordlyden. Slik som nevnt i punkt 5.3.1 tolkes ”*Family environment*” utvidende til å gjelde storfamilien og ikke kjernefamilien. Barnekomité uttaler at begrepet ”*family environment*” innebærer ulike familiestrukturer som kommer fra ulike kulturelle mønstre.¹⁴² Samiske familier har en annen struktur en etniske norske familier, ettersom gudforeldre og navnesøsken inngår i familien. Det taler for at barneverntjenesten også har en plikt til å vurdere om barnet kan plasseres hos disse før andre alternativer etter BK art 20 nr. 3 vurderes jf. 5.3.2.

Ifølge GC 14 skal den tolkningen som mest effektivt tjener barnets beste velges.¹⁴³

Ivaretagelse av samebarnets kulturelle identitet og deres behov for å praktisere kultur og språk kollektivt med andre samer taler for at ”*family environment*” tolkes slik at gudforeldre og navnesøsken faller inn under ordlyden. En slik fortolkning vil best ivareta barnets mulighet til å bevare sin kulturelle og språklige identitet og til å utøve kultur med andre samer. Det taler for at en slik fortolkning best ivaretar hensynet til barnets beste.

Etter dette taler momentene for at ordlyden i BK art 20 nr. 1 ”*family environment*” tolkes utvidende slik at det samiske barnets gudforeldre og navnesøsken faller inn under begrepet.

Samiske barn har også rettigheter etter ILO-169. Av ILO-169 følger det at det skal treffes særlige tiltak for å sikre enkeltpersoner fra vedkommende folk kultur og miljø på en hensiktsmessig måte. Av ordlyden kan det utledes at det skal treffe særlige tiltak ovenfor

---

¹⁴² FNs barnekomité's Day of General Discussion (2005) avsnitt 644.

¹⁴³ CRC General Comment No. 14 (2013) avsnitt 6 (b).

samiske barn. Bestemmelsen er imidlertid vagere formulert enn BK art 30, og kan etter sin ordlyd ikke gå lengre enn BK art 30.¹⁴⁴

6 Rettspolitisk drøftelse

Barnets rett til at barneverntjenesten tar hensyn til dets minoritets- og urfolksbakgrunn ved valg av plasseringssted eller ved fastsettelse av samvær kommer sjeldent opp i domstolen. I tillegg kan både barnet og foreldrene ha problemer med å uttrykke seg ovenfor barneverntjenesten på grunn av språkproblemer eller kulturelle forskjeller. Samlet medfører det en fare for barnets rettssikkerhet, ettersom barnets rett etter BK art. 8 nr. 1 og BK art. 30 kan bli krenket uten at barnet selv eller foreldrene får protestert. Det blir desto viktigere for rettssikkerheten til disse barna at barnevernets plikt til å ta hensyn til barnets minoritets- og urfolksbakgrunn etter omsorgsovertakelse synliggjøres i barnevernloven. Ved ei slik synliggjøring i loven blir det tydeliggjort for saksbehandlerne i barneverntjenesten at de har en plikt ovenfor disse barna. Det skal derfor i det følgende drøftes om barnets rett til at barneverntjenesten tar hensyn til dets minoritets- og urfolksbakgrunn blir synliggjort og ivaretatt i forslaget til ny barnevernlov

I forslag til ny barnevernlov foreslås det å styrke barnets kulturelle, språklige og religiøse rettigheter ved å innta det som et moment i barnets beste vurderingen i ny bestemmelse om barnets beste.¹⁴⁵ Det kan få en positiv effekt ettersom det synliggjør at ved avgjørelser som gjelder barn skal dets minoritets og urfolksbakgrunn tillegges vekt.

Det foreslås inntatt i ny barnevernlov en plikt for barnevernet å utøve sin virksomhet med respekt for, og i samarbeid med barnet og barnets foreldre.¹⁴⁶ Det understrekes i den forbindelse at samarbeidsplikten innebærer et krav til kultursensitivitet.¹⁴⁷ Det vil si at barneverntjenesten må ha nødvendig forståelse for barnets og foreldrenes kulturelle bakgrunn, og de særlige kommunikasjonsutfordringene som kan oppstå.¹⁴⁸ Den foreslåtte

---

¹⁴⁴ Susann Funderud Skogvang, "samiske barnevernsbarn rettigheter – noen betraktninger om retten til språk og kultur", *Retts hjelp fra kyst til vidde, Festskrift til Jusshjelpa i Nord-Norge 20 år 2009* s. 283-308 (s. 290).

¹⁴⁵ NOU 2016: 16 s. 35.

¹⁴⁶ NOU 2016: 16 s. 27 og 36.

¹⁴⁷ NOU 2016: 16 s. 27 og 36.

¹⁴⁸ NOU 2016: 16 s. 36.

samarbeidsplikten innebærer derfor i følge utredningen at barneverntjenesten må ta seg tid til å sette seg inn i familiens bakgrunn, skaffe kvalifisert tolkebistand dersom det er nødvendig og ta hensyn til dette i møte med barnet.¹⁴⁹ Samarbeidsplikten foreslått i ny barnevernlov vil på denne måten bidra positivt til at barnets minoritets- og urfolksbakgrunn blir tatt hensyn til etter omsorgsovertakelse.

Ovenfor følger at plassering av minoritets- og urfolksbarn i et fosterhjem med annen kulturell, religiøs eller språklig tilknytning enn seg selv skjer av to grunner. Det ene er at det ikke er til barnets beste å plasseres i et fosterhjem med samme tilknytning som seg selv. Det kan for eksempel være fordi kulturen er skadelig for barnet, eller fordi barnet selv ikke ønsker å bli plassert i et fosterhjem med samme kultur som seg selv. I et slikt tilfelle må hensynet til barnets beste gå foran. Barneverntjenesten plikter likevel å igangsette tiltak for å hjelpe barnet til å ivareta tilknytningen til sin bakgrunn, dersom det er til barnets beste. Denne plikten etter BK art 30 er ikke synlig i dagens barnevernlov.

I utredningen uttales det at hvis barnet plasseres i et fosterhjem med annen bakgrunn enn barnet ”...*kan barneverntjenesten vurdere å igangsette tiltak...*” slik som språkopplæring eller kulturelle tiltak.¹⁵⁰ Barneverntjenesten må foreta en konkret helhetsvurdering om det er til barnets beste at tiltak igangsettes. Samtidig gir formuleringen: ”*kan vurdere*” inntrykk av at barneverntjenesten kan velge om vurderingen skal foretas i det enkelte tilfelle, selv om det er til barnets beste at tiltak igangsettes. Det samsvarer ikke med plikten som foreligger etter BK art 30, samt myndighetenes plikt til å respektere barnets kulturelle og religiøse identitet etter BK art 8.

En tilsvarende rettighet som BK art 30 gir uttrykk for er ikke foreslått tatt med i den nye barnevernloven.¹⁵¹ En synliggjøring av denne plikten vil gjøre barnets rett til at det igangsettes tiltak i tilfeller hvor barnet er plassert i for eksempel et etnisk norsk fosterhjem tydeligere.

Den andre grunnen til at minoritets- eller urfolksbarn plasseres i fosterhjem med annen bakgrunn enn seg selv er at barneverntjenesten ikke finner et egnet fosterhjem med samme

---

¹⁴⁹ *Ibid.*

¹⁵⁰ *Ibid.*

¹⁵¹ NOU 2016: 16 s. 35.

kulturelle eller religiøse tilhørighet som barnet. Det kan for eksempel skyldes at barnet har en religion som er sjelden i Norge, eller snakker et språk som få gjør. I slike tilfeller kan plassering i fosterhjem innad i familien, eller i familiens nettverk avhjelpe mangelen på fosterhjem. Det foreslås å lovfeste i ny barnevernlov at barneverntjenesten har en plikt til alltid å vurdere om noen i barnets familie eller nært nettverk kan være fosterforeldre for barnet.¹⁵² Denneplikten følger i dag av fosterhjemsforskriftens § 4 annet ledd. Ved å innta denneplikten i loven blir den desto tydeligere, noe som er positivt for minoritet og urfolksbarn.

I forbindelse med forslaget om å lovfeste at barneverntjenesten skal vurdere familie eller nært nettverk foreslås det å lovfesteplikten til å tilrettelegge for familieråd¹⁵³. Ifølge forarbeidene til ny barnevernlov brukes familieråd for å finne ut hvilken ressurs som kan hentes fra øvrig familie og nettverk. Det for å finne ut om det er mulig å finne fosterhjem innad i barnets familie eller nettverk.¹⁵⁴ Ifølge departementet er hvilken effekt slik familieråd har vanskelig å svare på per dags dato, annet enn at forskningen indikerer at familieråd øker sannsynligheten for at barn plasseres i fosterhjem innad i familien¹⁵⁵. Familieråd kan derfor ha den effekten at minoritet og urfolksbarn oftere plasseres innad i familien, slik at det blir en kontinuitet i deres oppdragelse. En lovfesting av familieråd kan dermed bidra til å styrke gjennomføringen av BK art 30 og avhjelpe dagens problematikk med manglende fosterhjem med minoritetsbakgrunn.

Forøvrig har Barne- ungdoms og familiedirektoratet igangsatt tiltak for å rekruttere flere fosterhjem. Herunder har for eksempel departementet satt i gang et samarbeid med islamsk råd for å rekruttere flere muslimske fosterhjem i 2013.¹⁵⁶ Imidlertid viser uttalelsen i NOU 2016: 18 at det må igangsettes tiltak for å rekruttere flere samiske fosterhjem.¹⁵⁷

---

¹⁵² NOU 2016: 16 s.19.

¹⁵³ NOU 2016: 16 s. 35.

¹⁵³ NOU 2016: 16 s.19.

¹⁵⁴ NOU 2016: 16 s 64.

¹⁵⁵ St.meld.nr. 17 (2015-2016) "Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barnets beste" s. 54-55.

¹⁵⁶ <http://kommunal-rapport.no/artikkel/onsker-flere-muslimske-fosterhjem> (01.02.2016 kl. 21:21) og <http://www.vl.no/2.615/onsker-flere-muslimske-fosterhjem-1.64494> (01.02.2016 kl. 21:21) og

¹⁵⁷ NOU 2016:18 s. 154 med videre henvisninger.

7 Kildeliste

7.1 Lover, forskrifter og rundskriv

Lover

- 1814 Kongeriket Norges Grunnlov av 17. mai 1814 (Grunnloven)
- 1992 Lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100 (barnevernloven)
- 1999 Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett av 21. mai 1999 nr. 30 (menneskerettighetsloven)

Forskrift

- 2003 Forskrift om fosterhjem av 18. desember 2003 nr. 1659

Rundskriv

- 2004 Rundskriv Q-1072B Retningslinjer av 17 juli 2004 til lov om barneverntjenester av 17 juli 1992 nr. 100
- 2010 Rundskriv Q-28/2010 Retningslinjer for statlige familiehjem og beredskapshjem – om ansvarsfordeling og krav til kompetanse av 24. februar 2010

7.2 Lovforarbeider

Offentlige utredninger

- NOU 2007: 13 Den nye sameretten.
- NOU 2016: 16 Ny barnevernlov - Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse.
- NOU 2016: 18 Hjertespråket – forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samisk språk

Rapport fra Menneskerettighetsutvalget

- Dokument 16 (2011-2012) Rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven.

Stortingsmeldinger

St.meld. nr. 15 (2000-2001) Nasjonale minoriteter i Noreg – om statleg politikk overfor jødar, kvener, rom, romanifolket og skogfinnar.

St.meld. nr. 55 (2000-2001) Om samepolitikken.

St.meld. nr. 17 (2015-2016) Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barnets beste.

Proposisjoner

Ot.prp. nr. 44 (1991–92) om lov om barneverntjenester (barnevernloven).

Ot.prp. nr. 45 (2002-2003) Om lov om endring i menneskerettsloven mv. (innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk lov).

Ot.prp. nr. 104 (2008–2009) Om lov om endringer i barnelova mv. (flytting, delt bosted, samvær, vold mv.).

Prop. 102 LS (2014–2015) Lov om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn, og endringer i enkelte andre lover, og samtykke til ratifikasjon av konvensjonen.

Instilling til Stortinget

Innst. S. nr. 55 (1998-1999) Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av Europarådets rammekonvensjon av 01.02.1995 om beskyttelse av nasjonale minoriteter.

7.3 Internasjonale konvensjoner

1966 UN International Covenant 16. december 1966 on Civil and Political rights (SP)

1969 Vienna convention 23. may 1969 on the Law of the Treaties, (Wien-konvensjonen)

1989 ILO convention 27. june 1989 on indigenous and tribal Peoples (No. 169)

1989 UN convention 20. november 1989 on the Rights of the Child, av 20. november 1989.

7.4 FN dokumenter

FNs Barnekomité

- 2003 General Comment No 5 (2003), General measures of implementation of the Convention on the rights of the Child (UN doc. CRC/GC/2003/5)
- 2005 CRC Provisional Rules of Procedure, av 25. April 2005 (UN. Doc. CRC/C/4/Rev.1/2005)
- 2005 Day of General Discussion Children without parental care, fortieth session (30. september 2005)
- 2006 General Comment no. 9 (2006), The rights of children with disabilities (UN doc. CRC/C/GC/9)
- 2009 General Comment No. 11 (2009), Indigenous children and their rights under the Convention (UN doc. CRC/C/GC/11)
- 2009 General Comment No. 12 (2009): The right of the child to be heard (UN doc. CRC/C/GC/12)
- 2013 General Comment No. 14 (2013), On the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1) (UN doc. CRC/C/GC/14)
- 2014 Joint general recommendation/general comment No. 31 of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women No. 18 of the Committee on the rights of the child on harmful practices (2014)
(CEDAW/C/GC/31/CRC/C/GC/18)
- 2016 General Comment No. 19 (2016), On public budgeting for the realization of children's rights (UN doc. CRC/C/GC/19)

FNs menneskerettighetskomité

1994   General Comment No. 23 (1994), The Rights of Minorities (UN Doc. CCPR/C/21/Rev.1/ADD.5)

FNs generalforsamling

2009   United Nation General Assembly resolution 18.12.2009 nr. 64/142, Guidelines for the Alternative Care of Children.

Andre FN-dokumenter

1977   UN Document E/CN.4/Sub.2/384/(1977): “Study on the Rights of Persons belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities”

7.5 Rettspraksis

Rt 1997 s. 170

Rt 1998 s. 787 A

Rt 2009 s. 1261 A

Rt 2012 s. 1832 A

Rt. 2012 s. 1985 P

Rt 2014 s. 976 A

Rt. 2015 s. 93 A

Rt. 2015 s. 1388 P

7.6 Litteratur

Bendiksen m.fl.   Bendiksen, Lena R. L., og Trude Haugli, ”Barneperspektiv i rettsvitenskapelig forskning” i *Retfærd*, 2011 nr. 4/135 s. 79-99

Bendiksen m.fl.   Bendiksen, Lena R. L., og Trude Haugli, *Sentrale emner i Barneretten*, 1. utgave, (Oslo 2014)

Eckhoff   Eckhoff, Torstein *Rettskildelære*, 5 utgave (2001) ved Jan E. Helgesen

- Haugli Trude ”Hensynet til barnets beste”, *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. Utgave, Oslo 2016 s. 51-73
- Hoffmann Hofmann, Sanne, ”Hensynet til kultur – til barnets beste? -en analyse av 17 barnevernssaker om omsorgsovertakelse og plassering av minoritetsbarn” i *Kvinnerettslig skriftserie nr. 84*, Oslo 2010
- Høstmælingen Høstmælingen, Njål, *Internasjonale menneskerettigheter*, 2. utgave, (Oslo 2012)
- Kjørholt Elin Saga ”Prinsippet om Barnets rett til liv, overlevelse og optimal utvikling” i *Barnekonvensjonen - Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016 s. 74-91
- Lilie Hadi Strømmen, “Barn av minoriteter og urfolk” i *Barnekonvensjonen Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016 s. 357-372
- Nowak Manfred, *U.N Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Comentary, 2nd revised edition*, (Strasbourg 2005).
- Ruud m.fl. Morten, og Geir Ulfstein, *Innføring i folkerett*, 4. utgave, (Oslo 2011)
- Skogvang Susann Funderud, ”Samiske barnevernsbarn rettigheter – noen betraktninger om retten til språk og kultur” i *Retts hjelp fra kyst til vidde, Festskrift til Jusshjelpe i Nord-Norge 20 år*, 2009 s. 283-308.
- Skogvang Susann Funderud, *Samerett*, 2, utgave, Oslo 2009
- Smith Lucy, ”FNs konvensjon om barnets rettigheter” i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016 s. 17-30
- Stang Elisabeth Gording, ”Barns rett til familie og omsorg, særlig om barnevernet”, i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, 3. utgave, Oslo 2016 s. 165-194

Wille Wille, Petter, ”FNs konvensjon om barnets rettighet med protokoller”,
Barnerett – i et internasjonalt perspektiv, 2008 s. 129-178

7.7 Nettbaserte kilder

- Dagbladet ”Storoffensiv mot Norge: Menneskerettsdomstolen skal granske sju norske barnevernssaker,” publisert 30.09.2016,
<http://www.dagbladet.no/nyheter/storoffensiv-mot-norge-menneskerettsdomstolen-skal-granske-sju-norske-barnevernsaker/63609781> [lest: 01.12.2016].
- Kommunal Rapport ”Ønsker flere muslimske fosterhjem,” publisert 12.08.2013,
<http://kommunal-rapport.no/artikkel/onsker-flere-muslimske-fosterhjem> [lest: 01.12.2016].
- NRK ”Somaliere demonstrerte mot barnevernet og politiet,” publisert 18.07.2011, <https://www.nrk.no/ho/demonstrerte-mot-barnevernet-1.7717208> [lest: 01.02.201].
- Rælingen kommune ”Fosterhjemskampanje- Har du rom for en til?”, publisert 18.09.2015,
www.ralingen.kommune.no/fosterhjemkampanje-har-du-rom-for-en-til.5794684-314163.html [lest: 01.01.2017].
- VG ”Massedemonstrasjoner mot norsk barnevern i 19 land,” publisert 09.01.2014,
<http://www.vg.no/nyheter/utenriks/romania/massedemonstrasjoner-mot-norsk-barnevern-i-19-land/a/23593260/> [lest: 01.12.2016].
- VG ”Flere hundre demonstrerte mot norsk barnevern i Oslo,” publisert 16.04.2016,
<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/flere-hundre-demonstrerte-mot-norsk-barnevern-i-oslo/a/23660593/> [lest: 01.12.2016]
- Vårt land ”Ønsker flere muslimske fosterhjem,” publisert 10.08.2013
<http://www.vl.no/2.615/onsker-flere-muslimske-fosterhjem-1.64494>
[lest: 01.12.2016].

NRK

”Vil ha flere fosterforeldre med minoritetsbakgrunn,” publisert
09.12.2014 [www.nrk.no/vestfold/vil-ha-flere-fosterforeldre-med-
minoritetsbakgrunn-1.12091583](http://www.nrk.no/vestfold/vil-ha-flere-fosterforeldre-med-minoritetsbakgrunn-1.12091583) [lest: 01.01.2017].

Antall ord: 16953